

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Удзельнікам і гасцям
XIII Нацыянальнага
фестывалю беларускай
песні і паэзіі

Дарагія сябры!

Сардэчна віншую вас з адкрыццём XIII Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі. За гады свайго існавання фестываль ператварыўся ў маштабнае мерапрыемства, якое ўносіць важкі ўклад у развіццё і папулярызаванне творчасці беларускіх кампазітараў і паэтаў, дорыць шматлікім глядачам радасць сустрэч з любімымі артыстамі. Знакавай падзеяй фестывальнага жыцця з'яўляецца конкурс маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні, які адкрывае новыя імёны таленавітых спевакоў і спрыяе далучэнню нашай моладзі да лепшых узораў нацыянальнага музычнага мастацтва. Упэўнены, што сёлетні фестываль будзе багаты на яркія мастацкія мерапрыемствы і цікавыя сустрэчы, годна прадставіць яркую палітру сучаснай беларускай музыкі і дасягненняў майстроў літаратуры, стане адметнай з'явай у культурным жыцці Беларусі. Жадаю ўсім удзельнікам фестывалю моцнага здароўя, невычэрпнага натхнення, поспехаў, шчасця і добрага настрою.

Прэзідэнт
Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА
7 чэрвеня 2013 года

БРАВИСИМА, НАЦЫЯНАЛЬНЫ!

Фота Юрыя ІВАНОВА

"Шайба ў вароты" сувеніру

Дыскусія
разгортваецца

С. 6 – 7

Хто ўратуе "пашкуматаны" фаліант?

Дэфіцытны
рэстаўратар

С. 4

Пастаўскія перагукі

С. 2

Эксперымент у тэатры: жарсці за "круглым сталом"

С. 5

ВЫХАД АВАНГАРДЫСТА НА ПЛОШЧУ КЛАСІКА

6 чэрвеня ў сталіцы на плошчы Якуба Коласа разгарнулася незвычайная экспазіцыя — выстаўка рэпрадукцый работ Казіміра Малевіча ў рамках творчага праекта "Мастак і горад". Цудоўна, што знаёмства з ёй можа адбывацца і ўдзень, і ўначы. **Наведайце абавязкова!**

Фота Юрыя ІВАНОВА

Аб гастрольных пасведчаннях

Як паведамляе БелТА, 5 чэрвеня Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка падпісаў Указ № 257 "Аб асобных пытаннях арганізацыі і правядзення культурна-вядовішчых мерапрыемстваў".

Згодна з Указам, арганізатар будзе абавязаны атрымаць пасведчанне на права арганізацыі і правядзення культурна-вядовішчнага мерапрыемства на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (гастрольнае пасведчанне) ва ўпраўленні ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі аблвыканкама (Мінскага гарвыканкама).

На мерапрыемства з удзелам беларускіх выканаўцаў гастрольнае пасведчанне будзе выдавацца бясплатна.

Таксама нарматыўным актам прадугледжаны выпадкі вызвалення арганізатараў культурна-вядовішчых мерапрыемстваў ад атрымання гастрольнага пасведчання або ад выплаты за яго дзяржаўнай пошліны.

Указам, у тым ліку, прадастаўляецца права правядзення культурна-вядовішчых мерапрыемстваў у Рэспубліцы Бела-

русь замежным грамадзянам, асобам без грамадзянства, замежным і міжнародным арганізацыям.

Акрамя таго, дакументам урэгульваны пытанні рэкламы культурна-вядовішчых мерапрыемстваў, рэалізацыі ўваходных білетаў і друкаванай прадукцыі, вызначаны абавязкі і правы арганізатараў мерапрыемстваў і гледачоў.

"Нарматыўны акт скіраваны на ўдасканаленне практыкі арганізацыі і правядзення падобных мерапрыемстваў, стымулявання творчай дзейнасці айчынных выканаўцаў, падтрымкі маладых талентаў, абароны інтарэсаў гледачоў ад падману з боку нядобрасумленных арганізатараў мерапрыемстваў", — паведаміла Прэс-служба беларускага Лідара.

Мы звярнуліся па каментарый з нагоды новага нарматыўнага акта ва ўпраўленне культуры Мінгарвыканкама да начальніка аддзела па справах мастацтва Уладзіміра АНЦІПОВІЧА.

— Дакумент сёння гучна абмяркоўваецца ў Інтэрнэце, але хачу запэўніць заклапочаную грамадскасць, што Указ ні ў якім разе нельга разглядаць як узмацненне дзяржаўнай цензуры. Мы жывём у дэмакратычнай краіне. Дакумент прызначаны, у першую чаргу, для таго, каб навесці парадак у канцэртна-вядовішчнай сферы. Зараз, для правядзення мерапрыемства, яго арганізатар павінен атрымаць гастрольнае пасведчанне, заплаціць дзяржаўную пошліну (калі гэта трэба), і толькі потым даваць рэкламу аб мерапрыемстве ды распаўсюджваць білеты. Не як было да гэтай пары, калі рэкламуецца немаведама што, і не вядома, ці адбудзецца той канцэрт увогуле. Для буйных канцэртных агенцтваў і арганізатараў гэтыя крокі — не праблема.

Указ скіраваны супраць дзейнасці агенцтваў "аднадзёнак", ад нядобрасумленных дзеянняў якіх можа пацярпець глядач.

Хачу звярнуць увагу на тое, што беларускім выканаўцам гастрольнае пасведчанне будзе выдавацца бясплатна. У цэлым, хачу ўсіх запэўніць, аніякіх бюракратычных затрымак у выдачы гастрольных пасведчанняў не павінна быць.

Памер дзяржаўных пошлін будзе вар'іравацца ў залежнасці ад памераў залы (і, адпаведна, колькасці месцаў), дзе будзе ладзіцца канцэртна-вядовішчнае мерапрыемства.

Важнай навацыяй ва Указе лічу тое, што сродкі, якія абавязаны заплаціць арганізатары ў выглядзе дзяржаўнай пошліны, пойдучы не проста ў дзяржбюджет, а мэтанакіравана — у спецыяльны фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

Падкрэслію, што Указ скіраваны не супраць выканаўцаў ды арганізатараў канцэртна-вядовішчых мерапрыемстваў, а супраць махляроў ды ідэйных экстрэмістаў.

3 7 па 9 чэрвеня ў Паставах праходзіць XVI Міжнародны фестываль народнай музыкі "Звіняць цымбалы і гармонік".

Сярнічнымі пляцоўкамі фестывалю сталі плошча імя Леніна і гарадскі парк. Пастаўскі касцёл, Дом культуры па вуліцы Станкевіча і прастора перад Палацам Тызенгаўза, Дом рамёстваў. Перад жыхарамі ды гасцямі горада выступяць Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Рэспублікі

Музыка, музыка...

Беларусь імя І.Жыновіча, Беларускі дзяржаўны харэаграфічны ансамбль "Харошкі", гурт "Цяні-Штурхай", ваенны духавы аркестр і самадзейныя артысты Смаргонскай пагранічнай групы. А таксама, зразумела, удзельнікі конкурсу — самадзейныя артысты нашай краіны ды замежжа.

Фестываль — музычны, але ў яго праграме прадугледжаны мастацкая выстаўка, агляд-конкурс сельскіх падворкаў, выстаўка-продаж вырабаў народных майстроў, літаратурная імпрэза. Арганізатары парупіліся, каб на фэсце была музыка на ўсе густы: народная, класічная, маладзёжная. Пройдзе канцэрт у касцёле і начная дыскаўтанка. А паколькі склалася традыцыя, згодна з якой пад час кожнага фестывалю горад упрыгожваецца новым мастацкім аб'ектам, дык урачыстае закрыццё фэсту будзе ўрачыстым адкрыццём памятнага знака ў яго гонар.

Рэпартаж нашага карэспандэнта чытайце ў наступным нумары "К".

ні, "круглыя сталы", дыскусіі, прэзентацыю ды абмеркаванне міжнародных творчых і адукацыйных праектаў.

У прыватнасці, цікавай і плённай чакаецца праца "круглага стала" "Спадчына Радзівілаў у Беларусі і за мяжой. Выяўленне і сумеснае выкарыстанне". Так, сярод іншага, пра апошнія знаходкі, звязаныя з гэтым славутым родам, распавядзе дырэктар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж". Пра міфы і рэальнасць існавання легендарных дванаццаці залатых апосталаў у Нясвіжы раскажа доктар філагічных навук Адам Мальдзіс.

Чакаецца, што па выніках прадстаўнічай канферэнцыі выйдзе зборнік навуковых артыкулаў.

К.А.

Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад" атрымаў пастаянную акрэдытацыю Міжнароднай федэрацыі асацыяцый кінапрадзюсараў (FIAPF). Пра гэта "К" паведаміла прэс-сакратар Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Юлія Віскуб.

У FIAPF уваходзіць 31 асацыяцыя з 25 краін, якія вырабляюць кінапрадукцыю. Патрабаванні Федэрацыі да фестывалю ўключаюць такія крытэрыі, як добрыя арганізацыйныя рэсурсы цягам года, па-сапраўднаму міжнародны выбар фільмаў і конкурсных журы, размяшчэнне міжнародных карэспандэнтаў, дбайныя меры па прадукцыі пірацтва, падтрымка з боку мясцовай кінаіндустрыі, страхуўка ўсіх копіяў фільмаў, высокія стандарты афіцыйных

"Лістапад" — у ліку лепшых

Сёння акрэдытацыю FIAPF маюць больш за 50 кінафестывалаў найвышэйшага класа: Берлінскі, Венецыянскі, Канскі, Манрэальскі, Маскоўскі ды іншыя. Мінскі "Лістапад" увайшоў у лік кінафорумаў "высокай якасці" — і зараз акрэдытаваны ў FIAPF на пастаяннай аснове, а не на часовай, як гэта было ў 2011 — 2012 гадах.

публікацый і інфармацыйнага забеспячэння (каталог, праграмакі, флаеры).

Атрыманне пастаяннай акрэдытацыі ў прэстыжнай Федэрацыі сведчыць пра рост айчыннага кінафорума. Апошні сёлета, дарэчы, будзе святкаваць сваё 20-годдзе. Пройдзе юбілейны, XX Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад" з 1 па 8 лістапада.

Маладыя салісты Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі, студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Анатоль Сіўко і Павел Пятроў сталі лаўрэатамі VIII Міжнароднага конкурсу вакалістаў імя Станіслава Манюшкі ў Варшаве.

даводзіў, што Манюшка — у аднолькавай ступені беларускі творца, як і польскі, і літоўскі. Пэўны час ён жыў у Вільні. Працуючы ў Варшаве, стаў класікам польскай оперы. А на радзіўся і сфарміраваўся як кампазітар — у нас. Гэтак жа — Мечыслаў Карловіч, якога нашы суседзі таксама ганаруюць куды больш, чым мы. Ва ўмовах конкурсу было абавязковае выкананне твораў не толькі Манюшкі, але і іншых польскіх аўта-

"Лекцыі" пра беларускасць

Беларускае адценне гэтаму найпрэстыжнаму спаборніцтву надаў тры гады таму Юрый Гарадзецкі — таксама саліст нашай Нацыянальнай оперы: ён стаў лаўрэатам сёмага па ліку конкурсу. Сёлетні "ўраджай" — яшчэ багацейшы. У Паўла Пятрова, які вучыцца ў народнага артыста краіны Пятра Рыдзігера яшчэ на другім курсе, — Другая прэмія. У Анатоля Сіўко, які сёлета заканчвае Маладзечанскае аддзяленне Акадэміі музыкі па класе Георгія Юрэвіча, — ажно тры ўзнагароды: Першая прэмія, прыз за лепшы мужчынскі голас і прыз Інстытута Ф.Шапэна ў Варшаве — сольны канцэрт на Міжнародным музычным фестывалі "Шапэн і яго Еўропа".

— На конкурсе, — кажа Анатоль Сіўко, — мне давалося адчуць сябе не толькі ўдзельнікам, але і гэткім "лектарам-прапагандыстам". Усім

раў — ва ўсіх трох турах. Я імкнуўся выбіраць тых кампазітараў, чыя творчасць належыць адначасова некалькім народам, уключаючы беларускі. Мы можам ганарыцца сваёй музычнай культурай — старадаўняй і сучаснай. І сваёй вакальнай школай — таксама! Усе мае перамогі — гэта, найперш, вялікая праца майго педагога...

Пазаўчора Анатоль здаў дзяржаўны іспыт — у новым сезоне мы будзем бачыць спевака на сцэне нашага Вялікага тэатра, у трупі якога ён ужо размеркаваны. Павел Пятроў, пабыўшы некаторы час стажорам, таксама залічаны ў штат. Яго можна было бачыць сярод стральцоў у "Хаваншчыне", потым — Ленскім ці Трыке ў "Яўгеніі Анегіне", Персідскім прынцам у "Турандот".

Н.Б.

Праекты "К"

Лета: час экспедыцый

Чарговае лета — чарговы журналісцкі клопат. Цягам апошніх гадоў рэдакцыя пастаралася разнастаіць транспарт для ўдзелу ў летніх "рэпарцёрскіх марафонах" па беларускіх абсягах. Летась, да прыкладу, да веласіпедаў дадаўся човен. А сёлета, захаваўшы фармат велакросаў і азёрна-рачных заплываў, мы вырашылі накіравацца і ў аўтапрабег.

6 чэрвеня спецыяльныя карэспандэнты "Культуры" Яўген Рагін і Кастусь Антанюльчы выехалі ў журналісцкую камандзіроўку на легкавіку. Мэта экспедыцыі — вызначэнне вясковых брэндаў і асвятленне работы сельскіх устаноў культуры Мінскай, Гродзенскай і Брэсцкай абласцей.

Вынікі журналісцкага аўтапрабегу па прасёлкавых дарогах, які захопіць і выхадныя дні, будуць апублікаваны ў наступных нумарах "К".

**НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"
НА II ПАЎГОДДЗЕ 2013 г.**

**Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.**

Абмен самабытнымі з'явамі

Фота Юрыя ІВАНОВА

Культурнае супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Венгрыяй усё больш актыўна развіваецца на "гарызантальным" узроўні — паміж канкрэтнымі ўстановамі. 5 чэрвеня Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь наведваў дырэктар Музея Яна Дам'яніча з горада Сольнак Ласла Хорват.

пазнаёміцца з гэтай малавядомай пакуль тут культурнай з'явай. Таму запрашаю ўсіх да нас з 25 кастрычніка!..

У той самы час, Нацыянальны мастацкі ўжо рыхтуе і выстаўку "наўзамен". Мяркуюцца, што цягам наступных Дзён культуры Рэспублікі Беларусь у Венгерскай Рэспубліцы жыхары апошняй здоліюць пазнаёміцца з такой самабытнай з'явай духоўнага мастацтва, як беларускія абразы.

На здымку (злева направа): Уладзімір Пракапцоў, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Венгрыі ў Рэспубліцы Беларусь Вілмаш Сіклавары, Ласла Хорват, першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі.

Інструментарый культурных брэндаў

II Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Культура Беларусі: рэаліі сучаснасці" пройдзе 12 — 13 чэрвеня ў сценах Інстытута культуры Беларусі. Асноўнай яе тэмай стане праблема культурнай ідэнтычнасці і міжкультурных камунікацый.

Чакаецца, што ўдзельнікі форуму абмяркуюць актуальныя праблемы культурнай ідэнтычнасці і магчымасці рэалізацыі аптымальнай камунікацыйнай мадэлі, якая забяспечыць захаванне цэласнасці нацыянальнай культуры ды яе інтэграцыю ў сусветную культурную прастору. Акрамя таго, будзе разглядацца праблема захавання беларускай культуры ва ўмовах глабалізацыі,

выкарыстанне традыцыйных каштоўнасцей у прасторы міжкультурнага дыялога, а культурных брэндаў — як інструменту міжкультурнай камунікацыі і фарміравання культурнага іміджа краіны. Да таго ж, у цэнтры ўвагі даследчыкаў — пытанні інкультурацыі асобы ў сучаснай адукацыйнай прасторы.

Фармат канферэнцыі прадугледжвае пленарнае і секцыйныя пасяджэн-

Маладзечна будзе вечна!

Нацыянальнаму фестывалю беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, што праходзіць гэтымі днямі, споўнілася 20 гадоў. За два дзесяцігоддзі было ўсялякае. Быў нават момант, калі здавалася: фестываль — знік, як некаторыя іншыя, што "паміралі" гэтак жа хутка, як і з'яўляліся. Але гэты — адраджэнец, стаўшы сведчаннем дзяржаўнай падтрымкі нацыянальнай культуры. У 2001-м яго ўзяў пад свой патранат Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, а два гады таму было вырашана праводзіць форум штогод, як гэта было напачатку.

Немагчыма забыцца на той грамадскі ўздых, якім суправаджаліся музычныя падзеі ў Маладзечне ў 1993-м, — узагадвае адзін з "бацькоў" фестывалю, яго нязменны мастацкі кіраўнік, заснавальнік і кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі, на творчай базе якога праводзіцца гэтыя святы, народны артыст краіны, прафесар Міхаіл Фінберг. — Кожная песня ўспрымалася як адкрыццё. І ўключалі мы ў свае канцэрты толькі творы прафесійных беларускіх кампазітараў. Таму трапіць у фестывальную праграму для любога з удзельнікаў

лічылася за вялікі гонар. А які ажыятаж спарадзіў конкурс маладых выканаўцаў!..

Аўтар гэтых радкоў таксама добра памятае не толькі сам фестываль, але і той першы адбор канкурсантаў, што праходзіў у зале Беларускага саюза кампазітараў. Ахвотных было — не лічыць! Гэта зараз маладыя спевакі "разбэшчаны" самой колькасцю разнастайных творчых спаборніцтваў ды праектаў, а тады нешта падобнае было ў навінку. Дый аб'явілі, што пераможца падзеі дадому на сваім аўто, якія на той час цаніліся ледзь не больш за кватэру. Уяўляеце інтрыгу?

Сёння сабраць канкурсантаў значна цяжэй. Дый само спаборніцтва, як і ўвесь фестываль, "накладаецца" на задачу іспытаў у школах, ССНУ, ВНУ. Але праграма атрымалася, як заўжды, надзвычай насычанай і багатай. Не толькі самі музыканты, але і Мінскі аблвыканкам, мясцовыя ўлады, Палац культуры Маладзечна працавалі на ўсе сто.

Учарашні канцэрт адкрыцця вы зможаце пабачыць на блакітным экране ўжо сёння. Гэта ж, са спазненнем на дзень, пройдзе і трансляцыя сённяшняга закрыцця фестывалю. Ну а па радыё гэтыя два канцэрты ідуць у прамым эфіры, пачатак якога — за дзесяць хвілін да падзей у амфітэатры, каб быў час распавесці і пра іншыя маладзечанскія цікавосткі. Але лепш самі паспяшацца на свята! Тут імпрэзы — на ўсе густы. Як заўсёды — "Горад майстроў", разнастайныя дзіцячыя праграмы, а таксама канцэрт пераможцаў Рэспубліканскага дзіцячага конкурсу юных выканаўцаў эстраднай песні "Маладзічок",

што прайшоў тут увесну. Не забыты і прыхільнікі класікі. У зале Маладзечанскага музычнага каледжа імя М.К. Агінскага — "Лепшыя беларускія хіты XX стагоддзя" ў выкананні камерных складоў Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі. На Музычным падворку каледжа збяруцца прыхільнікі паэзіі. Яшчэ адзін з сённяшніх канцэртаў аркестра М.Фінберга пройдзе ў шыкоўным Палацы культуры пасёлка Чысць.

Фестываль песні і паэзіі ператворыцца ў свята самога беларускага слова — вымаўленага і прапетага. Дарэчы, беларускае маўленне было назаўсёды занатавана ўжо ў самой фестывальнай эмблеме. У назве горада Маладзечна ў вочы кідаецца звончатае "дз". Намалюванае "рукапісным шрыфтам", яно чытаецца яшчэ і як "93" — год нараджэння фестывалю. А лёс яго напярочылі, зноў-такі, зрыфмаваныя песенныя словы: "Маладзечна будзе вечна!".

Н.Б.

Больш падрабязна пра конкурс чытайце ў наступным нумары "К".

"Увесь гэты джаз"

Цягам трох субот месяца — 8, 15 і 29 чэрвеня — знакамiтыя джазмены з ЗША, Італіі, Францыі, Эстоніі, Украіны, Германіі і Беларусі і Беларусі праэманструюць сваё майстэрства мінчанам ды гасцям сталіцы на адкрытай пляцоўцы каля Канцэртнай залы "Верхні горад".

Гарадскі музычны праект "Джазавыя суботы каля Ратушы" праходзіць упершыню ў Мінску, але, па словах аднаго з арганізатараў праекта, дырэктара Міжнароднага сацыяльна-эканамічнага фонду "Ідэя" Віктара Радзькова, гэтае мерапрыемства можа стацца выдатным стартапам для правядзення не толькі вечароў джаза, але і фолк-рок-блюз-фестывалю.

У першую музычную суботу на сцэне пад адкрытым небам сумесна з беларускім гуртом "Apple Tea" выступіць амерыканская джазавая спявачка Шэнда Рул, якая колькі гадоў таму ўжо наведвала Мінск з канцэртнай праграмай. Шэнду лічаць адной з найлепшых вакалістак, зоркай новай амерыканскай джазавай хвалі, чый стыль з'яўляецца своеасаблівай сумессю джаза, R&B, соула і блюза. Таксама перад мінчанамі ды гасцямі горада выступяць украінскі гурт "Пур-пур" ды французскае трыа "Экселтэ" з незвычайным для джазавых выканаўцаў спалучэннем інструментаў: акардэон, электронная гітара і ўдарныя.

У другую суботу, 15 чэрвеня, аматараў музыкі парадуюць хіп-хоп-джаз-трыа "Three Fall" з Германіі і вядомы гурт з Беларусі "Liptnitsky Show Orchestra". Аднак адным з самых нечаканых сюрпрызаў "Джазавых субот каля Ратушы" стане выступленне амерыканскага трубача і флюгельгарніста Эдзі Хендэрсана, які лічыцца "ветэранам" джаза, музыкантам найвышэйшага ўзроўню. Напэўна, такому поспеху паспрыяла і тое, што свой першы ўрок ігры на інструменце Эдзі атрымаў ад легендарнага Луі Армстрэнга...

У апошні джазавы вечар, 29 чэрвеня, на сцэне каля Ратушы сваё майстэрства праэманструе гурт Яка Лутсойі, які з'яўляецца адным з найлепшых акардэаністаў Эстоніі. Музыкант выдатна спалучае ў выступленнях джаз, фолк, блюз і нават індыйскія народныя матывы.

Услед за ім глядачоў парадуюць італьянскі дуэт Кекка Фарнарэллі і Рабэрта Чэрылла, якія віртуозна інтэрпрэтуюць класікаў джаза, ствараючы маляўнічую гармонію пры дапамозе акустычных інструментаў ды электронных элементаў, спалучаючы сучаснасць з традыцыяй джаза.

Такім чынам, прыкладна тры тысячы глядачоў (а менавіта столькі, па словах намесніка начальніка ўпраўлення культуры Мінска гарвыканкама Сяргея Мядзведзева, змога ўмясціць пляцоўка перад Ратушай) атрымаюць асалоду ад трох гадзін жывой музыкі ў выкананні мэтраў джаза ў самым "сэрцы" Мінска.

"Мы хацелі правесці вечары джазавай бясплатнай музыкі, якія не толькі прынясуць асалоду тым, хто прыйдзе на канцэрт, але і па ўзроўню арганізацыі змогуць адпавядаць аналагічным сусветна вядомым мерапрыемствам, — кажа дырэктар канцэртнага агенцтва "Эквілібрыум АРТС" Інга Бухвалава. — У праграме прагучыць сучасны еўрапейскі джаз, традыцыйны амерыканскі і малады беларускі, які варты таго, каб яго слухаць з задавальненнем".

У сваю чаргу, куратар праекта Настасся Сцёпіна назвала "Джазавыя суботы каля Ратушы" новым крокам у развіцці гарадской прасторы Мінска, дзе ўсё больш пляцовак становіцца сцэнай для рэалізацыі культурных ідэй ды ініцыятыў.

Надзея ПЯКАРСКАЯ

Кожны фестываль стрые ўпарадкаванню месца, дзе ён праходзіць. Сёленьня "Ружанская брама" падорыць мястэчку, якое дало назву фестывалю, новы турыстычны аб'ект. Разьбяры з усёй Беларусі працуюць зараз над скульптурамі, што ўпрыгожаць цэнтр Ружан. Арганізатар пленэру разьбяроў, загадчык аддзела традыцыйнай культуры Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтру Ларыса БЫЦЬКО з гэтай нагоды распавядае:

Рабочы момант пленэру разьбяроў.

Дванаццаць разьбяроў — "Ружанскай браме"

дарныя ружы, ад якіх пайшла назва паселішча. Перш чым прыступіць да працы, разьбяры вызначылі ў скверы месца для кожнай скульптуры, каб камунальнікі маглі як мага хутчэй пачаць бетаніраваць гэтыя пляцоўкі: калі распачнецца свята "Ружанская брама", скульптуры

юць разьбяры з Гомеля, Гродна, Мінска і Мінскай вобласці. Пленэры мы ладзім штогод на новым месцы, і маем на мэце ахапіць імі ўсе раёны Брэсцкай вобласці, каб кожны раён меў скульптурную кампазіцыю, якая адлюстроўвала б ягоную гістарычную і культурную адметнасць.

стаў сапраўднай культурнай падзеяй, а скульптуры — упрыгожаннем горада. Яшчэ магу згадаць цудоўны пленэр у Камянцы ў 2005 годзе: тады там праходзіла Свята пісьменства, і разьбяры ўпрыгожылі горад скульптурамі беларускіх асветнікаў. У Варацэвічах пленэр быў прысвечаны 200-годдзю Напалеона Орды, у Баранавічах тэмай была беларуская міфалогія, у Брэсце — Грунвальдская бітва...

Плён пленэраў — гэта пашырэнне ведаў пра нашу гісторыю і культуру. Часта я сутыкаюся з сітуацыяй, калі людзі ў нейкім горадзе ці мястэчку жыццё пра жылі, ды нават блізка не ўяўляюць, чым іх малая радзіма адметная. А між тым, скульптура, якая штодна трапляе на вока, неяк ды адбіваецца ў свядомасці. Да таго ж, нашы арыгінальныя скульптурныя комплексы — гэта яшчэ і аб'екты, што могуць прывабліваць турыстаў, а гэта для нашай краіны сёння надзвычай актуальна.

У 2002 годзе мы пачыналі, лічы, з нічога, з нуля. Цяпер жа разьбяры ведаюць і нас, і адзін аднаго, а мы ведаем іх. Дзякуючы гэтаму маем на пленэрах спрацаваныя творчыя групы, з якімі можна рабіць праект любога ўзроўню складанасці.

П.В.

— Гэта адзінаццаты па ліку пленэр. Паводле статуса ён — абласны, але фактычна — рэспубліканскі, бо ў ім бяруць удзел разьбяры з усёй Беларусі. Удзельнічаюць у пленэры дванаццаць майстроў, кожны з якіх за дзесяць дзён павінен стварыць сваю скульптуру.

Пленэр прысвечаны гісторыі роду Сапегаў. Дзевяць скульптур будуць аб'яднаны ў сюжэтную кампазіцыю "Наданне Ружанам Магдэбургскага права", дзе Кароль і Вялікі Князь Уладзіслаў IV Ваза са сваёй жонкай Цэцыліяй Рэнатай Аўстрыйскай уручае Казіміру Сапегу і ягонай жонцы прывілеі.

Пяць тысяч турыстаў

Начальнік аддзела культуры Пружанскага райвыканкама Канстанцін Панімаш паведамляе, што сёння, 8 чэрвеня, у трэці раз распачалася абласное штогадовае свята "Ружанская брама". Практыка мінулых гадоў паказала, што ў гэты дзень палац Сапегаў наведвае да пяці тысяч турыстаў.

Усходні і заходні флігелі ды сама брама былі адноўлены, як вядома, у адпаведнасці з Дзяржаўнай праграмай "Замкі Беларусі". Рэстаўрацыйныя работы працягваюцца. Па сло-

вах Канстанціна Панімаша, для аднаўлення тэатральнага корпуса ўсходняга флігеля сёлета выдаткавана больш за 1 мільярд рублёў...

Пад час свята завершыцца Абласны пленэр разьбяроў па дрэве. Скульптуры ўпрыгожаць сквер пры касцёле. На галоўнай плошчы пасёлка распачнецца святочная дзеля. Адначасова музейшычы прапануюць аматарам даўніны замкавыя экскурсіі. Малечы ж паўдзельнічаюць у гульнёвай акцыі "Святочныя забавы".

У вячэрнім канцэрте выступяць ансамбль "Песняры", Дзяржаўны ансамбль танца, лепшыя калектывы Брэсцчыны, а таксама артысты з Расіі ды Украіны.

Андрэй СТАРЖЫНСКІ

Пятая фігура — вяшчальнік, які зачытвае каралеўскі ўказ. Астатнія чатыры — світа, па дзве з кожнага боку.

Тры творы будуць стаяць па асобку: гэта скульптуры Льва Сапегі — асобы, што зрабіла велізарны ўнёсак у развіццё Ружан, Казіміра, святаго ахоўніка мястэчка, і леген-

павінны ўжо быць устаноўлены і апрацаваны спецыяльнымі растворамі.

Большасць разьбяроў — з Брэсцчыны. І гэта лагічна, бо пленэры пачыналіся менавіта як брэсцкія абласныя. Потым пачалі запрашаць майстроў з іншых рэгіёнаў. Сёння ў Ружаных працу-

Адпаведна, для кожнага пленэру мы распрацоўваем новую канцэпцыю. Асабліва я ганаруся леташнім, які праходзіў у Пінску. Разьбяры ўвасобілі вобразы "Пінскай шляхты": Дуніна-Марцінкевіча, а яшчэ зрабілі скульптурны партрэт самога драматурга. Скульптуры ўстанавілі каля Палескага тэатра. Той пленэр

Страта

МІНЯНКОВА Маргарыта Сяргееўна

4 чэрвеня 2013 г. пайшоў з жыцця вядомы беларускі музыкантаў і педагог, заслужаны работнік культуры СССР і БССР МІНЯНКОВА Маргарыта Сяргееўна.

Маргарыта Сяргееўна пражыла вялікае, плённае на здзяйсненні жыццё, насычанае клопатамі

рулівага педагога. Удзельніца Вялікай Айчыннай вайны, М.С. Мінянкова была ўзнагароджана ордэнам Айчыннай Вайны II ступені, шматлікімі медаллямі, у тым ліку "Партызану Вялікай Айчыннай вайны" I ступені. У 1950 г. М.С. Мінянкова скончыла Беларускае дзяржаўнае кансерваторыю. Больш за 35 гадоў, з 1946-га па 1983-і, працавала выкладчыкам музычна-тэарэтычных дысцыплін у Сярэдняй спецыяльнай музычнай школе пры Белдзяржкансерваторыі імя А.В. Луначарскага (зараз — Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі), у Мінскім дзяржаўным музычным вучылішчы імя М.І. Глінкі, Беларускай

дзяржаўнай кансерваторыі імя А.В. Луначарскага. За гады працоўнай дзейнасці яна выхавала некалькі пакаленняў музыкантаў, сярод якіх — гледа вядомых беларускіх кампазітараў, кандыдатаў і дактары мастацтвазнаўства, буйныя музычныя дзеячы і педагогі. М.С. Мінянкова з'яўляецца аўтарам навуковых і метадычных работ, якія выкарыстоўваюцца ў класах сальфеджыа і гармоніі музычных навучальных устаноў рознага ўзроўню.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, вучні і калегі Маргарыты Сяргееўны смуткуюць з прычыны яе смерці і выказваюць спачуванне ейным родным і блізім.

Сёння і без таго зусім не багаты Рэспубліканскі фонд старадрукаў і рэдкіх выданняў патрабуе неадкладнасць да кніжных помнікаў можа прывесці да велізарных страт гісторыка-культурных каштоўнасцей, а як вынік — і "прабелаў" у нашай гісторыі. Думаецца, ніхто не запярэчыць таму факту, што арыгіналы кніг Францыска Скарыны або, скажам, Слуцкага Евангелля не менш каштоўныя за старадаўнія сядзібы ці нават палацы.

Галоўнае — не нашкодзіць

Але калі рэстаўрацыяй архітэктурных помнікаў у нашай краіне адпаведныя спецыялісты займаюцца не адно дзесяцігоддзе, то кніжнімі скарбамі — зусім нядаўна. Канешне, можна казаць і пра спробы "лячэння" кніг у Беларусі за савецкім часам, але, на вялікі жаль, сваёй метадыкай яны нагадвалі школьную, усім знаёмую, падклейку падручнікаў з дапамогай сілікатнага клею ды звычайнай паперы. У такім выпадку, у той або іншай ступені рэстаўратарам быў ці не кожны школьнік. Але калі падручнікі маюць рэсурс усяго некалькі гадоў і іх рэстаўрацыя — толькі часовае вырашэнне пытання (да новага перавыдання), то што рабіць са старадрукамі і рэдкімі выданнямі, не кажучы ўжо пра рукапісы, кожны з якіх — на вагу золата? Як іх адрэстаўраваць, не пашкодзіўшы пры гэтым?

На думку намесніка дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алеся Сушы, пытанне рэстаўрацыі кніг павінна разглядацца комплексна. Ужо даволі доўга вядуцца спрэчкі адносна крытэрыяў для рэстаўрацыі кнігі. А таму, найперш, трэба адрозніваць інфармацыйныя рэсурсы ад кніжных помнікаў. Першая катэгорыя — гэта сучасныя выданні, якія выкарыстоўваюцца найперш, як крыніцы атрымання інфармацыі. Для іх важная як актуальнасць змешчанага інфармацыі, так і стан захаванасці асобніка. З розных прычын у дачыненні да гэтых выданняў, няхай сабе і сучасных, таксама вельмі часта патрабуецца рэстаўрацыя. Яскравы прыклад: на пачатку 90-х выйшла з друку вельмі шмат кніг з някаснай паперай, клеям, пераплётамі, з парушэннямі ў тэхналагічным працэсе. У выніку ў гэтых кнігах сённа назіраецца пашырэнне грыбоў. Не спрыяе захаванасці і іх актыўнае выкарыстанне. А таму рэстаўратарам Нацыянальнай бібліятэкі даводзіцца часам нават рабіць ксеракопіі выдраных старонак і ўклеіваць іх у выданні. Вядома, у такой сітуацыі не да эстэтыкі. Галоўнае — не страціць інфармацыйную цэласнасць.

Што ж да кніжных помнікаў, якія маюць сацыякультурнае значэнне, то ў гэтым выпадку важны не толькі змест, але і форма, канкрэтнае ўвасабленне таго або іншага помніка пісьменства. Бібліятэкары мусяць максімальна захаваць аўтэнтычную форму кнігі. Усе пазнакі ў старадруках павінны застацца на месцы. У такой сітуацыі гаворка ідзе нават не пра рэстаўрацыю, а пра кансервацыю помніка. Праўда, і ў добра справе маецца, як і ў медалі, адваротны бок. Па словах Алеся Сушы, часам у нашай краіне сустракаюцца выпадкі, калі рэстаўратары спрабуюць узнавіць першапачатковы выгляд твора. Пры гэтым губляецца ўся аўтэнтыка, адчуванне даўніны, а ўласна 500-гадовая кніга пачынае выглядаць так, нібыта надрукавана на каляровым прынттары. На жаль, гэтым грашаць музеі, для якіх важны, найперш, візуальны выгляд твора мастацтва.

Тэхналогія выратавання ад грыбка

Вядома ж, каб даведацца аб працэсе рэстаўрацыі кнігі, яго трэба пабачыць на свае вочы. Разам з намеснікам дырэктара НББ карэс-

пандэнт "К" завітаў у "бібліятэчны шпіталь", дзякуючы якому старадаўнія кнігі вяртаюцца да жыцця. Загадчык аддзела рэстаўрацыі і кансервацыі бібліятэчных дакументаў Зоя Каваленка прадэманстравала аркушы кнігі 1857 года з вялікімі пашкоджаннямі, у тым ліку з выдранымі кавалкамі паперы. Перад рэстаўрацыяй фотафіксуецца першапачатковы стан кнігі. Дзякуючы дэзінфекцыі ды дэзінсекцыі, а таксама лістаадаляччай машыне, зробленай у Даніі, і валакна абарваныя кавалкі літаральна на вачах "зарастаюць" паперай.

не толькі дзяржаўных бібліятэк, але і ведамасных, і нават прыватных, паколькі ў Беларусі шмат калекцыянераў. Сённа ж у рэгіёнах спецыялістаў-рэстаўратараў фактычна няма.

Дык дзе ж вядзецца падрыхтоўка спецыялістаў гэтага профілю? Як адказаў Алеся Суша, пакуль нідзе. Да прыкладу, Паліграфічны каледж у Мінску рыхтуе спецыялістаў кніжнай справы. У далейшым — вядома ж, праз практыку — такога майстра можна навучыць азам рэстаўрацыі. Акрамя таго, некаторыя рэстаўратары павінны мець адпаведную хімічную і мікрабіялагічную адукацыю. Фактычна, у кожнага рэстаўратара — свой профіль.

Як неаднаразова пісала "К", у краіне на сённашні дзень існуе вялікая праблема з падрыхтоўкай рэстаўратараў розных профіляў. Так, на ўзроўні вышэйшай адукацыі толькі некалькі гадоў таму ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастац-

"рэстаўратар дакументаў на папярэвай аснове". Працягласць такіх курсаў — ад месяца да года. Думаецца, і для Беларусі гэтая практыка вельмі цікавая. Па словах Алеся Сушы, магчымасці для рэстаўрацыі, якія маюцца сённа ў бібліятэцы, з'явіліся зусім нядаўна: з пераездам установы ў новы будынак. Вытворчы жа магчымасцей не хапае нават на працу з вялікай колькасцю ўласных фондаў. Да слова, поўная комплексная рэстаўрацыя яшчэ не адбылася.

Што ж да адукацыйных перспектыву НББ, то, як мяркуюе Алеся Суша, існуе вялікая праблема перападрыхтоўкі бібліятэчных спецыялістаў, павышэння іх кваліфікацыі:

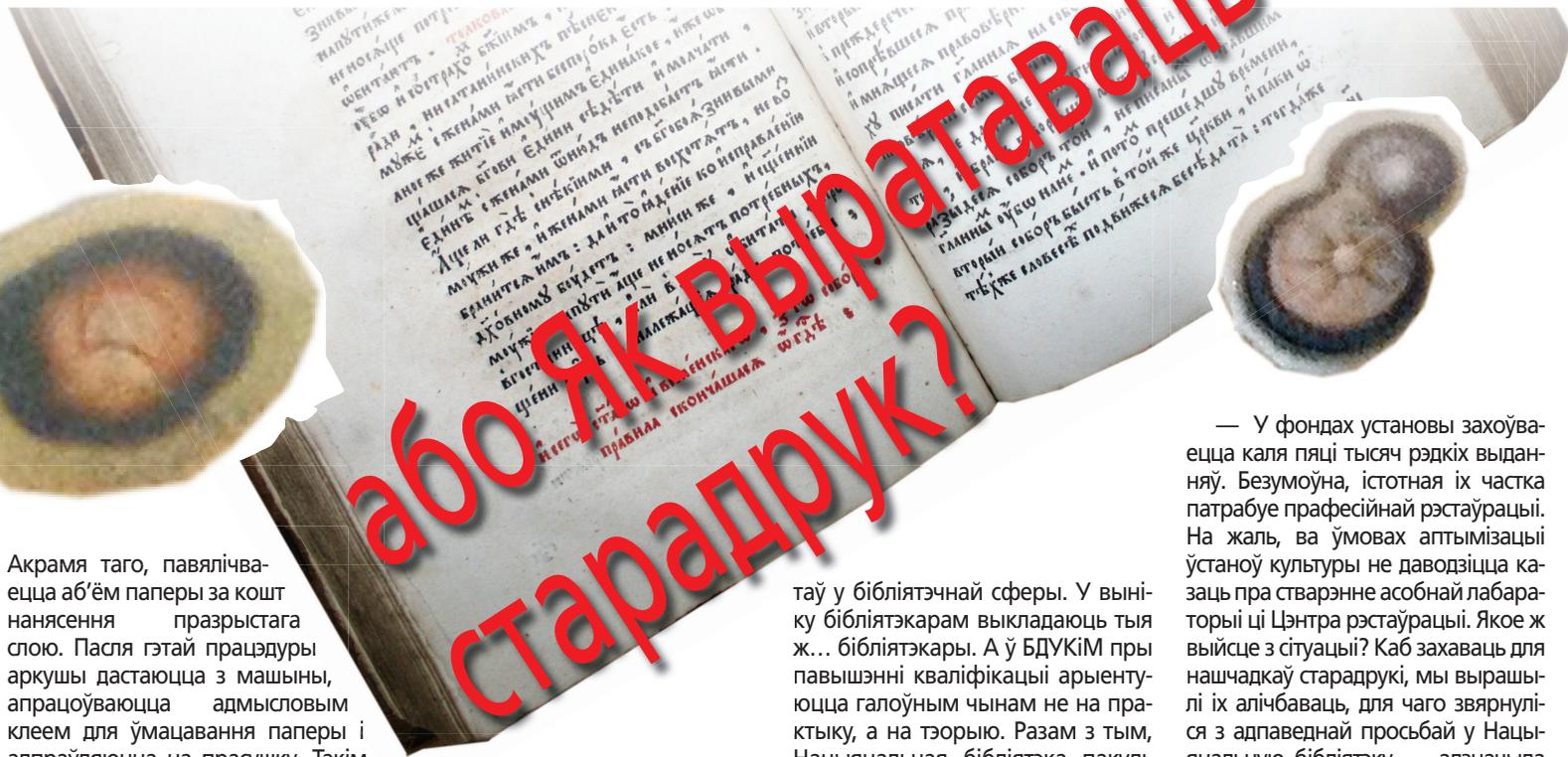
— Як вядома, раз на пяць гадоў кожны спецыяліст павінен прайсці курсы па павышэнні кваліфікацыі. А дзе сённа гэта можна зрабіць? Здавалася б, у Інстытуце культуры Беларусі. Але ж там няма ні адмысловага аддзела, ні спецыяліс-

Дык ці не прасцей даручыць рэстаўрацыю кніг прыватным фірмам, у тым ліку замежным? Сапраўды, у Нацыянальнай бібліятэку звярталіся рэстаўратары кніг з Расіі. А паколькі зараз у нас Адзіная эканамічная прастора, то фармальна ніякіх праблем з падпісаннем дамоўленасцей няма. Іншая справа, што прапанаваны на рэканструкцыю кошты даволі высокія. Але калі падлічыць, колькі будучы каштаваць рэстаўрацыя і кансервацыя гэтых помнікаў сіламі замежных спецыялістаў, і колькі сродкаў неабходна на стварэнне панаўартасных лабараторый, першы варыянт на сённашні дзень выглядае больш прывабным.

Фаліант у рэгіёне

А што на гэты конт думаюць у рэгіёнах? Так, па словах намесніка дырэктара Магілёўскай абласной бібліятэкі Вольгі Чумакавай, актуальнасць рэстаўравання кніг — надзвычайная.

Аперацыя "Рэстаўрацыя", або Як выратаваць старадрук?

Акрамя таго, павялічваецца аб'ём паперы за кошт нанясення празрыстага слою. Пасля гэтай працэдуры аркушы дастаюцца з машыны, апрацоўваюцца адмысловым клеям для ўмацавання паперы і адпраўляюцца на прасушку. Такім чынам цалкам аднаўляецца фармат кнігі, яна пазбаўляецца грыбоў. Дарэчы, апошніх можна ўбачыць у адмысловай лабараторыі аддзела — гэта некалькі дзясяткаў разнастайных відаў. Іх споры пры адпаведных умовах могуць жыць у кнігах і імі ж харчавацца.

Каб не страціць праз іх кнігу, выдавочна, неабходна стварэнне адпаведнага мікраклімату, пастаянны маніторынг, аналіз фондаў. Пакуль, па словах Алеся Сушы, Нацыянальная бібліятэка з гэтай задачай паспяхова спраўляецца. Сённа фонд "Нацыяналкі" налічвае каля дзевяці мільёнаў друкаваных адзінак захоўвання. У год у рознай ступені рэстаўруюцца тысячы кніг. І гэта прытым, што ў згаданым вышэй аддзеле ў дадзены момант працуе ўсяго сем чалавек, большасць з якіх мае адукацыю мікрабіялагаў, інжынераў-хімікаў.

Дзе ўзяць спецыяліста?

У тым і бачыцца праблема, што спецыялістаў па спецыяльнасці "рэстаўратар кніг" у нас рыхтуецца вельмі мала. Ды і тыя — на базе сярэднеспецыяльных устаноў. Па словах Алеся Сушы, у свой час вялася размова пра стварэнне шэрагу рэгіянальных рэстаўрацыйных лабараторый на базе абласных бібліятэк. Гэта дало б магчымасць зберагаць каштоўныя экзэмпляры

таў у бібліятэчнай сферы. У выніку бібліятэкарам выкладаюць тыя ж... бібліятэкары. А ў БДУКІМ пры павышэнні кваліфікацыі арыентуюцца галоўным чынам не на практыку, а на тэорыю. Разам з тым, Нацыянальная бібліятэка пакуль не гатова атрымаць ліцэнзію на навуковую дзейнасць. Галоўным чынам, кіраўніцтва бібліятэкі не жадае "перабываць" дарогу ўжо існуючым рэспубліканскім і рэгіянальным навуковым установам. Тым больш, ва ўмовах аптымізацыі ўстаноў культуры, калі дубліраванне функцый з'яўляецца непрадуктыўным...

Знайсці рэстаўратара і месца працы для яго

Але ўявім, што спецыялістаў-рэстаўратараў у кніжнай сферы стане вельмі шмат. Куды яны пойдучы працаваць, калі ў штатным раскладзе бібліятэк няма такой пасады? На думку Алеся Сушы, адсутнасць пасады для рэстаўратараў у тыпавых штатах — праблема не самая галоўная. Не будзе трагедыі, калі рэстаўратар стане працаваць на стаўцы звычайнага бібліятэкара ці метадыста. Іншая справа — дзе будзе працаваць рэстаўратар? Цэнтра з лабараторыяй аналагічна таму, які маецца ў Нацыянальнай бібліятэцы, няма не толькі ў іншых установах сталіцы, але і ў абласных гарадах нашай краіны. А яго стварэнне патрабуе не толькі шматлікага абсталявання, але і пастаяннай закупкі замежных і зусім не танных матэрыялаў для рэстаўрацыі.

— У фондах установы захоўваецца каля пяці тысяч рэдкіх выданняў. Безумоўна, істотная іх частка патрабуе прафесійнай рэстаўрацыі. На жаль, ва ўмовах аптымізацыі ўстаноў культуры не даводзіцца казаць пра стварэнне асобнай лабараторыі ці Цэнтра рэстаўрацыі. Якое ж выйсце з сітуацыі? Каб захаваць для нашчадкаў старадрукі, мы вырашылі іх алічываць, для чаго звярнуліся з адпаведнай просьбай у Нацыянальную бібліятэку, — адзначыла Вольга Чумакава.

Не менш актуальна праблема рэстаўрацыі рэдкіх кніг і для Віцебскай абласной бібліятэкі. Як адзначыла намеснік дырэктара ўстановы Таццяна Адамян, на дадзены момант у бібліятэцы маецца ўсяго адзін рэстаўратар, які, да таго ж, займаецца сучаснымі выданнямі — пераплётам кніг, падклейкай старонак, сшыўкай газет. Стварэнне ж Цэнтра рэстаўрацыі, на думку Таццяны Адамян, справа вельмі добрая, але і, разам з тым, надзвычай затратная. Выклікае сумневы — у мэтазгоднасці з'яўлення пры абласной бібліятэцы такой структуры і той факт, што ўстанова мае ў сваіх фондах усяго пару соцень старадрукаў, якія прасцей перадаць на рэстаўрацыю прыватным фірмам ці ў Нацыянальную бібліятэку.

І ўсё ж, думаецца, ідэальным варыянтам было б заснаванне, няхай сабе і за кошт пашырэння базы Нацыянальнай бібліятэкі, цэнтралізаванай структуры, якая займалася б рэстаўрацыяй рэдкіх выданняў з бібліятэк усіх рэгіёнаў краіны, незалежна ад форм іх уласнасці. Тым больш, што сённа даволі рэальна атрымаць дзяржаўны ці прыватны грант на стварэнне рэстаўрацыйнай лабараторыі, у тым ліку, у рамках дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва.

Кастусь АНТАНОВІЧ

"П'еса для эксперыментальнага тэатра" — "круглым сталом" на адпаведную тэму Цэнтр эксперыментальнай рэжысуры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў распачаў цыкл дыскусій, прысвечаных праблеме развіцця тэатральнага эксперыменту ў нашай краіне. Ва ўмовах крызісу навацый у сучасным беларускім тэатры, зазначылі яго арганізатары, неабходна звярнуць увагу на ўсебаковы аналіз праблемнай сітуацыі — з удзелам прадстаўнікоў разнастайных сфер: аўтараў, рэжысёраў, прадзюсараў, крытыкаў. Карэспандэнт "К", пабываўшы на першай сустрэчы адмысловага цыкла, што мае назву "Пяць вечараў", занатаваў галоўныя тэзісы выступоўцаў, сярод якіх былі прафесар Інстытута журналістыкі БДУ, тэатразнаўца Таццяна Арлова, драматургі Алена Папова, Сяргей Анцалевіч, Мікалай Рудкоўскі, кіраўнік Цэнтра беларускай драматургіі і рэжысуры Аляксандр Марчанка, мастацкі кіраўнік Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, рэжысёр Аляксандр Гарцуеў, галоўны рэдактар часопіса "Мастацтва", тэатральны крытык Людміла Грамыка, кіраўнік Цэнтра эксперыментальнай рэжысуры Таццяна Траяновіч... Мадэратарам "круглага стала" выступіў тэатральны менеджар і крытык Аляксей Стрэльнікаў.

Будучае Цэнтра

У першую чаргу слова ўзяла Таццяна Траяновіч, акрэсліўшы задачы Цэнтра эксперыментальнай рэжысуры.

— Адна з галоўных праблем беларускай тэатральнай прасторы, — зазначыла яна, — маладая рэжысура не ўбудавана ў рэпертуарны тэатр.

На тое існуе маса прычын, і адна з іх, на думку рэжысёра, — камерцыялізацыя тэатра. "На пастаноўку маладога рэжысёра ні адзін з мастацкіх кіраўнікоў беларускіх тэатраў не рызыкне даць дзяржаўныя грошы, бо не ўпэўнены ў выніку", — абмялявала кіраўнік Цэнтра сітуацыю залежнасці тэатральных устаноў ад планаў, якія яны мусяць выконваць. У выніку маладыя аўтары не маюць пляцоўкі для рэалізацыі іх творчага патэнцыялу. Але такім месцам акурат і мусіць стаць Цэнтр эксперыментальнай рэжысуры, дзе крэатыўныя напрамкі на прыкладзе дзейнасці маладых аўтараў і здолелі б развівацца.

— На сустрэчы з міністрам культуры краіны Барысам Святловым абмяркоўвалася магчымасць размяшчэння Цэнтра ў памяшканні пры Маладзёжным тэатры, — станоўча ацаніла перспектывы Цэнтра і пазітыўнае стаўленне Міністэрства культуры Таццяна Траяновіч. Таксама Цэнтр эксперыментальнай рэжысуры падрыхтаваў заяўкі на атрыманне грантаў, у прыватнасці — на закупку адпаведнага абсталявання.

— Сёння Цэнтр працуе збольшага са студэнтамі Акадэміі мастацтваў, — адзначыла рэжысёр, — аднак, калі ў нас будзе свая пляцоўка, мы атрымаем магчымасць працаваць з рознымі культурнымі агентамі. Такім чынам, адпаведны праект здолее аказаць падтрымку, у тым ліку, і незалежным рэжысёрам.

Пісьменнікі чытаюць пісьменнікаў

Падкрэсліўшы, што падобныя цэнтры — адна з самых распаўсюджаных еўрапейскіх практык (і, па сутнасці, падобныя ініцыятывы мусяць быць пры кожным беларускім тэатры), мадэратар сустрэчы Аляксей Стрэльнікаў звярнуўся да драматурга Алены Паповай. "Хацелася б пачуць думкі драматургаў наконт таго, якія асаблівасці мае наш Тэатр, дый увогуле, ці мае ён патрэбу ў эксперыменце?" — так прагучала яго пытанне.

Вядомы драматург і празаік была жорсткай у азначэнні сітуацыі. "Беларусь — краіна вельмі кансерватыўная, — выказала яна сваю думку, — таму той жа Павел Пракко, якога ахвотна ставяць у Расіі, у нас лічыцца "нефарматым" драматургам. Так, да ягоных

бім прэзентацыі драматургічных твораў у форме сцэнічнага чытання на Малай сцэне РТБД, аднак не заўважаем асаблівай цікавасці ні з боку беларускіх рэжысёраў, ні з боку мастацкіх кіраўнікоў тэатральных устаноў", — канстатаваў абыякавасць большасці да сучаснай беларускай драматургіі акцёр і рэжысёр. На тое тэатральны крытык Людміла Грамыка прапанавала Цэнтру беларускай драматургіі і рэжысуры пайсці на іншыя захады:

— Чаму б вам не зрабіць афішу чытак, каб глядчы маглі арыентавацца? Чаму не ствараць спектаклі на базе ўласна Цэнтра? Дый чаму не выкарыстоўваць тую ж пляцоўку РТБД для пастановак сучасных п'ес? — пыталася яна.

Аляксандр Марчанка патлумачыў, што, у першую чаргу, гэта мусіць быць жаданне кіраўніцтва ўстановы: выкарыстоўваць галоў-

разумею) узнікла таму, што бачыў п'есу з пазіцыі класічнага тэатра. Але ж яна вымагала зусім іншага падыходу ды мовы. Магчыма, хтосьці з рэжысёраў да гэтай пары так і ставіцца да "новай драмы"...

Прафесар Таццяна Арлова, прадоўжыўшы тэму, вылучыла галоўныя "болевыя кропкі" сучаснага тэатральнага працэсу.

— А увогуле, ці мае эксперыментальнае рэжысура ўзрост? — задала яна пытанне. — Нездарма ж кажуць, што рэжысёр мусіць прайсці "кругі пекла", мець вялізны жыццёвы досвед, каб рабіць гучныя пастаноўкі. Таму, вядома, адказ будзе такі: эксперыментальная рэжысура не мае ўзросту.

Адпаведна, "корань" нерэалізаванасці сучасных драматургаў — у нястачы моцных рэжысёраў, якія здолелі б, абапіраючыся на

На думку мастацкага кіраўніка РТБД, у дадзенай сітуацыі вінаваты не канкрэтныя тэатры, а хібы самой тэатральнай сістэмы, калі дырэктары і кіраўнікі мусяць лічыць кожную капейчыну. Таму ў дадзеным становішчы лепшае выйсце — стварэнне падобных "афшорных зон" — цэнтраў сучаснай драматургіі, эксперыментальнай рэжысуры, якія былі б вольныя ад планаў ды іх выканання, лічыць Аляксандр Гарцуеў.

Своеасаблівае выйсце для падобных праектаў прапанавала Аляксандр Марчанка, агучыўшы ідэю прадаваць білеты на чыткі эксперыментальных п'ес два разы на месяц у падтрымку фінансавай палітыкі тэатра —

"Афшорная зона"

Ці з'явіцца на Беларусі эксперыментальны тэатр?

актуальных п'ес можна ставіцца па-рознаму, але тое, што гэта — "з'ява таленту", нельга не прызнаць. У нас жа аддаюць перавагу рэалістычнай традыцыі".

У цэлым, "кансерватыўнасць" беларускага тэатральнага поля драматург патлумачыла агульным нізкім узроўнем культуры сучасных людзей.

— Большасць насельніцтва абыякава ставіцца да культуры, — выказалася драматург, — дарэчы, у адрозненне ад тых жа савецкіх часоў, калі, нягледзячы на ўсе забароны, у людзей інтарэс да культуры быў. Сёння ж асноўная маса не чытае і не цікавіцца амаль нічым, акрамя серыялаў. Пісьменнікі чытаюць пісьменнікаў — вось, што мы назіраем. Адкуль у падобным асяродку можа нарадзіцца цікавасць да эксперыменту, які з'яўляецца сведчаннем пошуку новых форм, руху наперад?..

Вось такім быў адказ на пытанне "Дзе наш эксперыментальны тэатр?".

Ды ўсё ж Алена Папова выказала надзею, што існуючыя Цэнтр эксперыментальнай рэжысуры і Цэнтр сучаснай драматургіі і рэжысуры здолеюць стаць акурат тымі пляцоўкамі, дзе маладыя аўтары змогуць праявіць сябе:

— Лічу, што рэжысёр, драматург мусіць быць перш за ўсё Асобай — сучаснай, адукаванай. Калі так, то яна ўжо сама па сабе будзе "ўтрымліваць" новы набор інфармацыі, сама па сабе будзе выказвацца і з'яўляцца наватарам. Застаецца адно: даць ёй магчымасць паказаць сябе.

Рух насустрач адно аднаму

Аляксандр Марчанка, да якога Аляксей Стрэльнікаў звярнуўся з пытаннем наконт магчымасцей Цэнтра сучаснай драматургіі і рэжысуры "ствараць адмысловае асяроддзе для нараджэння талентаў", у сваёй прамове таксама не пазбегнуў "песімістычных" нотак.

Кіраўнік Цэнтра зазначыў, што, нягледзячы на актыўную дзейнасць свайго праекта, значна пашырыць поле беларускай "новай драмы" не ўдаецца. "Мы рэгулярна рассылаем новыя — і не толькі — п'есы айчынным тэатрам, ро-

ную пляцоўку тэатра для мэт Цэнтра. "Па-другое, вы кажаце пра афішу і пэўнае пераўварэнне нашага аб'яднання ў рэпертуарны тэатр, але гэтага не можа быць, — развіў ён свой адказ. — Цэнтр, падкрэслію, мае на ўвазе іншыя задачы".

Калегу падтрымала Таццяна Траяновіч.

— Мэта нашых арганізацый, — сказала яна, — гэта пошук новых імёнаў, зараджэнне, па сутнасці, новага тэатра, яго новай мовы. Як толькі мы пераўтворымся ў рэпертуарны тэатр — пачнецца выкананне планаў, і права маладога таленту на памылку, якое ён мае, знікне. Наша задача, — паўтарылася рэжысёр, — у першую чаргу, — даць магчымасць драматургу, рэжысёру знайсці сябе...

Аляксандр Марчанка ў пацвярджэнне падобнай палітыкі Цэнтра сучаснай драматургіі і рэжысуры распавёў пра плён драматургічных лабараторый, што ладзіцца пры аб'яднанні. "Напрыклад, адзін з тэкстаў, які быў народжаны пад час лабараторый, атрымаў уважлівае ў варыянце радыёпастаноўкі, другі — будзе рэалізаваны ў рамках наступнага па ліку фестывалю "ТэАрт", трэці — трапіў у шортліст прэстыжнай еўрапейскай драматургічнай прэміі", — прывёў ён прыклады. "Ды і нельга гвалтоўна прымушаць рэжысёраў ставіць п'есы сучасных драматургаў, — развіла думку Таццяна Траяновіч. — Гэта мусіць быць рух насустрач адно аднаму. Толькі ў такім выпадку і атрымаецца годны вынік, а не пастаноўка "для птушаккі".

Калі будзе супольнасць...

Чаму тады беларускія рэжысёры так не цікавіцца сучаснай драматургіяй? — прагучала пытанне. На яго даў адказ драматург і рэжысёр Сяргей Анцалевіч.

— Я сам "хварэў" на гэтую праблему, — прызнаўся прадстаўнік Студыі Альтэрнатыўнай Драмы, — і меркаваў так: навошта брацца за невядомую драматургію, калі ёсць правяраная гадамі класіка? Але пад час вучобы мне выпала жэрабя паставіць п'есу Канстанціна Сцешыка. Калі прачытаў твор, то захацеў яго перарабіць. Аднак такое жаданне (сёння я ўжо гэта

адукацыю і досвед, зрабіць цікавую пастаноўку, — падвяла рысу Таццяна Дзмітрыеўна. — Бо эксперымент уключае не толькі імгэт, але і вопыт, веды ды валоданне прафесіяй. Давайце ўзгадаем прыклад таго ж Аляксея Ляляўскага, — нагадала яна. — На яго спектаклях — аншлагі. А між тым, ён не адмаўляецца ад класікі і адкрыты для эксперыменту. Ці можа пахваліцца такімі кадрамі сённяшняга Акадэмія мастацтваў? З падрыхтоўкай рэжысёраў у нас складаней за ўсё, — канстатавала Таццяна Арлова.

Тым не менш, выйсце доктар філалагічных навук бачыць у аб'яднанні усіх дзеячаў — удзельнікаў тэатральнага працэсу ў адно, так бы мовіць, тэатральнае "Мы". "Трэба аб'яднацца драматургам, рэжысёрам, тэатральным менеджарам, тым жа крытыкам, — вывела своеасабліваю "формулу поспеху" Таццяна Дзмітрыеўна. — Калі будзе супольнасць, тады і будзе магчыма штосьці зварухнуць з месца".

Вы ведаеце, што такое план?

Выступленне Аляксандра Гарцуева на "круглым сталом" можна было б называць самым брутальным.

— Вось вы кажаце пра "злыдню" дырэктараў тэатраў, мастацкіх кіраўнікоў. А ці ведаеце вы, што такое план? — з запалам пытаў ён. — План па колькасці глядачоў, па колькасці спектакляў? Калі любіць тэатр — нават самы маленькі — павінен даць 280 спектакляў у год?! Ды яшчэ далучыце той аспект, што ў вас не маленькая зала на 40 — 50 чалавек, а — на 400 месцаў, якую ўявабаваны запалняць? І ўся адказнасць кладзецца на кіраўніка! Каб ведалі, то разумелі б, што кожная эксперыментальная пастаноўка — гэта вялікая рызыка! — эмацыяна прамовіў рэжысёр.

таго ж РТБД. Мастацкі кіраўнік установы пагадзіўся, што эксперымент два разы на месяц беларуская публіка зможа вытрываць.

Ды, у той жа час, рэжысёр канстатаваў, што рост нашаму глядчы проста неабходны. "Нядаўна я быў на спектаклі Оскара Каршуноваса "Гамлет" у Вільнюсе і бачыў, якую вялізную пляцоўку — 400 чалавек! — збірае гэты тэатр. Пастаноўка — не з лёгкіх. Білеты на яе — не з танных. І Вільнюс — у тры разы меншы, чым Мінск. А на спектаклі — аншлагі. Пры гэтым жа мы з літоўцамі маем агульную спадчыну, — падумалася мне. І як так адбылося, што за гэты час ім удалося "выгадаваць" іншага глядача?" — падсумаваў ён, адзначыўшы, уласна, рэжысёрскую прагу па разумнай публіцы.

Платформа для драматурга

Гонар завяршыць абмеркаванне выпаў на долю драматурга Мікалая Рудкоўскага, досвед якога ўтрымлівае і рэжысёрскую практыку.

— Так, у свой час я паставіў дзве ўласныя п'есы, бо хацеў убачыць іх не толькі на паперы, але і на сцэне, — прызнаўся ён. — Аднак цягнуць такую нагрукку, калі ёсць яшчэ і асноўная праца, — гэта занадта. Таму сёння аддаю перавагу драматургічнай дзейнасці і імкнуся працаваць па канкрэтным заказе. Гэта не значыць, што ў маёй галаве няма цікавых думак і там не адбываецца творчага працэсу, але калі я атрымаю пэўную задачу — у мяне ёсць платформа, на якую магу абаперціся...

Калі ёсць дыялог, паразуменне паміж рэжысёрам і драматургам, тады і ёсць вынік, падкрэсліў Мікалай.

Замест рэзюмэ

Каб "права на памылку" рэжысёра не засталася рытарычнай канстатацыяй "круглага стала", трэба, каб Цэнтр эксперыментальнай рэжысуры атрымаў не толькі тэатральную пляцоўку, а з яе дапамогай займеў свайго глядача.

Занатавала Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

23 кастрычніка 2012 года ў 14 гадзін 51 хвіліну 12 секунд з касмадрама "Байканур" стартуваў касмічны карабель "Саюз ТМА-06М". Экіпаж карабля: Алег Навіцкі — камандзір карабля, Кевін Форд — бортінжынер (ЗША) і Яўген Тарэлкін — бортінжынер.

16 сакавіка 2013 года ў 7 гадзін 5 хвілін 41 секунду экіпаж "Саюз ТМА-06М" прыземліўся ў раёне горада Аркалык.

Алег Навіцкі, Яўген Тарэлкін і амерыканец Кевін Форд працавалі на арбіце больш за 143 сутак.

Алег Навіцкі ў космасе.

Падзарадка з космасу

— Зайдзі да мяне, — голас Івана Міско ў тэлефоннай слухайцы быў трывожны і ўрачысты.

Майстэрня народнага мастака Беларусі размяшчаецца ў Мінску па вуліцы Інтэрнацыянальнай. Цяпер гэта — майстэрня-музей.

У майстэрні быў гошч — малады чалавек з адкрытай усмешкай, светлавалосы, з ветлівым позіркам.

— Алег Навіцкі, — прадставіўся ён, падаючы мне руку.

— Наш касманаўт?!

— Мабыць, не — зараз я пазірую Івану Якімавічу ў якасці мадэлі, — Алег усміхнуўся і паказаў на станок: там узвышаўся ягоны бюст з гліны — дакладная копія Алега, але погляд сур'ёзны.

Мы разгаварыліся, быццам былі знаёмы чалавек.

Я разумеў, што гэтым кантактам быў абавязаны свайму сябру Івану Міско, які яшчэ ў 2011 годзе пазнаёміўся з будучым касманаўтам, выхадцам з Беларусі. Алег Навіцкі нарадзіўся ў 1971-м у старажытным горадзе Чэрвені, якому сёлета споўнілася 626 гадоў. Гэта агульнавядомыя факты, а вось так папросту размаўляць з чалавекам, які праславіў сваю Радзіму касмічным палётам, не кожны дзень атрымліваецца.

Першае пытанне Алегу Віктаравічу — вядома, пра вытокі, пра беларускую культуру.

— Для мяне беларуская культура — гэта тое, што я ўвабраў з малаком маці. І сёння ганаруся беларускай мовай. Дзе б я ні знаходзіўся, ува мне гучаць вершы Якуба Коласа: "Мой родны кут, як ты мне мілы!.. / Забыць цябе ня маю сілы! / Ня раз, утомлены дарогай, / Жыццём вясны мае убогай, / К табе я ў думках залятаю / І там душою спацьваю..."

І вось мой новы знаёмы — народны мастак Беларусі Іван Якімавіч... Калі ён прыехаў у Зорны гарадок, мы з Генадзем Іванавічам Падалкам пазіравалі яму. Спачатку я называў гэта экзекуцыяй, а зараз пазірую з задавальненнем, хаджу, як на працу. Акрамя гэтага, Міско — выдатны суразмоўца...

У яго майстэрні — партрэты маіх касмічных братоў Пятра Клімука і Уладзіміра Кавалёнка. Перад палётам я сустракаўся з імі ў Зорным, бо мы — тры беларусы, а зямляцтва абавязвае. І Пётр Ільіч, і Уладзімір Васільевіч давалі парады, рэкамендацыі, і наш дыялог працягваўся, калі я лятаў у космасе. Яны цікавіліся, якія мае ўражанні. Ім было цікава, што за змены адбыліся з таго часу, калі яны ляталі ў космас.

Перад пасадкай у лютым 2013 года, калі наш карабель пралятаў над Мінскам, я зрабіў здымак, які падарыў Міско...

— Алег Віктаравіч! Зараз у Інтэрнэце з'явілася інфармацыя, што ў космас хутка адправяцца артысты, якія выйгралі конкурс. Ваша меркаванне: любі можа злятаць?

— Я думаю, першая кандыдатура для палёту ў космас — гэта Іван Якімавіч. Ён возьме інструменты і будзе працаваць. А гліну дзевяццацца дастаўляць на касмічным "грузавіку", бо касманаўт можа браць з сабой не больш за адзін кілаграм груза.

А калі сур'ёзна, то палёту ў космас папярэднічаюць гады няпростых трэніровак...

У размову ўключаецца Іван Міско: — Распаўду пацешны выпадак. Да палёту ў космас Алег сказаў мне, што патэлефануе адтуль. Я ўспрыняў тое як жарт. І аднойчы (гэта было на-

Як журналісты "К" паставілі сябе на месца заезджага гошця

Купляючы сувеніры, ша-раговы турыст кіруецца пэўнымі ўяўленнямі ды стэрэатыпамі, сфарміраванымі ці то самай гісторыяй месца, ці то руплівымі маркеталагамі. З Егіпта людзі вязуць "самы сапраўдны" папірус або копіі сфінкса ды пірамід, у Венецыі — маскі, у Маскве "хадавым таварам", які ні дзіўна, усё яшчэ з'яўляюцца вушанкі ды матрошкі... Беларусі ж свой фірмовы набор сувеніраў яшчэ толькі належыць стварыць, і якім ён будзе — пытанне адкрытае.

ным сваім выглядам спрыяюць стварэнню адмысловай атмасферы. Іх не трэба спецыяльна шукаць: самі знойдуцца дзесьці на звычайных маршрутах турапраменадаў.

Памятаю тыя часы, калі былі Высокі рынак (плошча Свабоды) быў пераўтвораны ў рынак "блышыны" — няхай і мастака-антыкварнага профілю. Выглядаў ён даволі несамавіта для цэнтра горада і таму неўзабаве стаў ахвярай добраўпарадкавання. Але ж цяпер прастора ля адноўленай Ратушы падаецца ну надта ўжо стэрільнай. Ды і ў дворыках таго самага Траецкага прадмесця пануе цішыня...

І тут мы ўжо які раз прыходзім да высновы: нейкай выразнай

Фірмовы набор у "штодзённым" фармаце

Дзеля справядлівасці варта адзначыць, што калі задацца свядамай мэтай знайсці ў Мінску самабытны сувенір ручной работы, поспех амаль гарантаваны. Прыкладам, толькі ў Траецкім прадмесці ёсць дзве крамы-галерэі, якія спецыялізуюцца на аўтарскім ДПМ. Цалкам у адпаведнасці з назвай адной з іх, там прадстаўлены менавіта вырабы славутых майстроў, і большасць з такіх рэчаў наўрад ці хто прыкупіць мімаходзь: яны па вызначэнні не могуць каштаваць танна...

У той самы час, індустрыя сувеніраў зазвычай бярэ ў разлік менавіта сярэдняга спажыўца — чалавека, які не схільны траціць шмат на такую легкадумную справу ды прымае рашэнні з ходу: спадабалася — купіў. І таму большасць турыстаў задавальняецца не надта мудрагелістым асартыментам магніцікаў, паштовак ды футболак "I Love Minsk". Такага добра ўдосталь у сувенірных крамах грамадска-гандлёвага цэнтры "Сталіца", дзе замежная гаворка ўжо не здзіўляе нікога, апрача хіба афіцыянтаў ды прадаўцоў. Калі гандлююць, значыць — купляюць.

Нічога дзіўнага тут няма: большасць сувеніраў, што прапануецца ва ўсіх гарадах свету, — гэта менавіта такі "шырспажыў" made in... самі ведаеце дзе, але трохі прыпраўлены мясцовым каларытам. Аднак для прыдзірлівага кліента заўсёды знойдзецца і альтэрнатыва.

Рамеснікі гатовыя прапанаваць зусім іншы, "негалерэйны", асартымент ДПМ: нейкія бразготкі, свісцёлкі, вісюлькі... Карацей, тое, што, з аднаго боку, "не кусае за гаманец", а з іншага — усё ж зроблена з душой і нейкім чынам адлюстроўвае тутэйшыя традыцыі, няхай і ў "бюджэтным" варыянце. Працьому розных такіх мілых дробязей можна знайсці не толькі на спецыялізаваных рамесніцкіх святах, але і на звычайных вулічных фэстах з той або іншай нагоды. Ды праблема толькі ў тым, што святы ўсё ж бываюць не кожны дзень.

На былых рынкавых плячах многіх старадаўніх еўрапейскіх гарадоў можна ўбачыць стылізаваныя пад даўніну крамы або паліцы, гандляры якіх носяць не менш самабытныя строі і ўжо ад-

турзоны ў Мінску акурат і няма. Ёсць архітэктура, ёсць кавярні, крамы ды іншая інфраструктура, ёсць нейкія вулічныя музыкі, але — пакуль што яны бытуюць паасобку, не ствараючы суладнага асяроддзя. Вось і рэгенерцыя значнай часткі пабудовы таго самага Высокага рынку мала паўплывала на сітуацыю, як у свой час — і рэканструкцыя Траецкага. Пешаходная вуліца Карла Маркса так і не пераадолела стадыю "пілотнага праекта", а, між тым, гарадскія ўлады праанансавалі новыя планы: "перанесці" тура-рэал на Рэвалюцыйную ды частку Камсамольскай.

У многіх іншых беларускіх гарадах праблема ўжо вырашана: турыстычныя вуліцы створаны. Ды, як выявілася, для задавальнення патрэбы ў недарагіх самабытных сувенірах гэтага аказалася замала, а рэдкія святы, з іх традыцыйным "Горадам майстроў", ніяк не ўплываюць на будзённым стан рэчаў.

Пазіцыя муніцыпальных улад адносна вулічнага гандлю вядомая даўно і, у прынцыпе, зразумелая. Але, як падаецца, у кожным правіле павінны быць выключэнні. Тым больш, стылізаваныя пад даўніну "гандлёвыя пункты" дазваляюць вырашыць і яшчэ адну задачу — насычэнне тых самых вуліц нейкай дзеей ды, адпаведна, жыццём. Майстры ў нас зазвычай нават вонкава людзі каларытныя, і ўзяць на сябе функцыю тэатралізацыі для іх не будзе складана.

Натуральна, тут адразу паўстане пытанне бар'ераў, здатных адмежаваць такіх рамеснікаў ад шараговых прадстаўнікоў "блышынага рынку". Тут дарэчы згадаць досвед некаторых краін — напрыклад, Літвы, — дзе майстры атрымліваюць адмысловае сертыфікацы на адпаведнасць іх вырабаў традыцыйным тэхналогіям. І менавіта гэта дазваляе праводзіць юрыдычна абумоўленую дыферэнцыяцыю.

Падаецца, многія іншыя праблемы таксама вырашальныя — была б матывацыя. Увогуле, складаецца адчуванне, быццам Чэмпіянат па хакеі ў нечым заспеў нас знянацку. Ва ўсялякім выпадку, менавіта ён стаў нагодай для правядзення маштабнай "рэвізіі" турыстычных маг-

Чытагам газеты
"Культура" касмічных
поспехаў на Зямлі!

30.05.13.
Майстэрня Івана Міско

Алег
Навіцкі

Юрый ІВАНОВ
Фота аўтара

чымасцей сталіцы. Між тым, задумацца пра гэта можна было і без нейкіх адмысловых прычын. Мінск, як і ўсе іншыя буйныя гарады, заўсёды прыцягвае гасцей. Нехта прыязджае па справе, нехта — транзітам, нехта — "развеець сум". Тэндэнцыя апошніх гадоў — сапраўдны вал расійскіх турыстаў пад час "доўгіх выхадных". Ды і ў іншы час гатэлі запоўнены пад завязку. А ўсім катэгорыям іх пастаяльцаў патрэбны сувеніры!

Лішне казаць, што ў нашых інтарэсах, каб узамен за пакінутыя грошы гэтыя госці звозілі не толькі нейкія канкрэтыя рэчы, але і добрыя ўражанні пра Беларусь. Такі спосаб пазіцыянавання — самы эфектыўны. Аднак, прыязджаючы на пару дзён у буйныя гарады, турысты не могуць зведаць усю краіну. Паспрабуй тут дабярэся, скажам, да Гарадной з яе традыцыямі ганчарства! Таму лагічна за ўсё было б скарыстацца вядомай прымаўкай пра гару ды Магамета, выявіўшы ўнікальныя традыцыі вёсак ды мястэчак на вуліцах сталіцы або рэгіянальных цэнтраў. Балазе асязальныя праявы немацэрыяльнай спадчыны можна лёгка перавозіць з месца на месца.

Ілья СВІРЫН

3 Кіева патэлефанаваў брат: "Ці праўда, што напрыжэдадні хакейнага чэмпіянату можна набыць у Мінску слупкі пояса?" Пытанне змусіла мяне зазірнуць у сувенірную краму на чыгуначным вакзале: падумалася, што менавіта ён з'яўляецца для гасцей сімвалам уваходам-выходам у сталіцу. Інакш кажучы, горад для турыста з вакзала пачынаецца, ім жа і заканчваецца. Урэшце, і мне адтуль па дарозе ў рэдакцыю.

на доўгую памяць пакупніка, адпаведную візуальную інфармацыю: выяву нашай сталіцы ды лагатып чэмпіянату, а адкрывалка — мець форму, скажам, беларускага хакейнага Зубрыка...

Урэшце, не мне вырашаць, якім будзе праз год нацыянальны сувенір. Спадзяюся, гэтым пытаннем ужо зараз азаданы мастакі, крэатыўчыкі, мерчандайзеры і рэмастнікі. Але вельмі хацелася б, каб наш сувенір быў не горшы за ўкраінскі, зроблены да футбольнага чэмпіянату: хоць і невялічкая, аднак аб'ёмная імітацыя лустачкі сала на акрайчыку хлеба, і ўсё гэта разам з

Але вось і вакзал. Вунь і доўгачаканая рэклама на першым паверсе: "Сувеніры беларускія, не вельмі беларускія і зусім не беларускія!". Слоган — арыгінальны. Скіроўваюся туды, куды ўказана. Фірмовы салон знаходзіцца побач, даруйце, з прыбіральнямі. "Уражвае" не толькі гэта: на дзвярах — абвестка, якая паведамляе, што крама зачынена па тэхнічных прычынах, а ахвотныя да сувеніраў могуць набыць іх у Нацыянальным гістарычным музеі. Шкада, мне не па маршруце...

Успамінаю, што сувеніры на вакзале заўжды прадаваліся на любым з паверхаў. Але адпаведную крамку

Побач, замест балалаек, — кераміка. Калі схітрыцца і паглядзець праз шкляную вітрыну на донцы гліняных фігурак, можна прачытаць: "Мазыр". Далей ідуць шклянны посуд, штосьці дробязнае кшталту бірулек для ключоў і, па ўсім відаць, далёка не беларускае. Імітацыя слупкіх паясоў няма, выяў хакейных Зубрыкаў — таксама. Мо сапраўды — зарана?

Да Чэмпіянату свету па хакеі — год. Яшчэ ці ўжо? Свае "сувенірныя" вышукі заканчваю ў рэдакцыі. Адкрываю сайт Belarus.by і чытаю: "...За 500 дзён да пачатку турніру больш за 40 беларускіх прадпрыемстваў пачалі выпускаць сувеніры з лагатыпам Чэмпіянату свету-2014. Сярод найбольш папулярных падарункаў для балельшчыкаў — майкі, кепкі, шалікі, ручнікі, шайбы і клюшкі (у тым ліку дэкарэтыўныя з крышталю), посуд (шкло і кераміка), значкі і магніты. У Беларусі сувеніры мінскага чэмпіянату можна набыць у магазінах, на вакзалах, у Нацыянальным аэрапорце..."

Словам, кіеўскага брата пераконваю, што наш чэмпіят пройдзе не горш за іхні, і абяцаю, што слупкі пояс яму абавязкова набуду. Пошукі ўжо распачаў. Ды толькі ці хопіць на пошукі года?..

Яўген РАГІН

Да чаго прымацуем магніцік?

І вось па гэтай дарозе я мо ўпершыню задумаўся над сутнасным значэннем сувеніраў. А бываюць яны, на маю думку, умоўна бессэнсоўнымі і ўмоўна ўтылітарнымі. Ну, да прыкладу, магніцік з карцінкай і бутэлочная адкрывалка. Аб'ядноўвае іх адзіная функцыя: нагадваць пра канкрэтнае месца ці падзею. З тэрміналогіяй, быццам, разабраліся (дарэчы, кожны з вас можа прапанаваць сваю, не менш дакладную) — пойдзем далей.

Калі гаворка — пра Чэмпіят свету у Мінску, дык і карцінка з магніцікам павінна ўтрымліваць,

адпаведнай спартыўнай сімвалай прымацавана да ўкраінскага ручнічка ды магніціка. Пагадзіцеся, за такім сувенірам — і гумар з самаіроніяй, і добрая памяць аб гасціннасці, і дакладнае разуменне таго, што і ў бессэнсоўнасці ёсць вялікі сэнс: не проста вісіць той магніцік на халадзільніку, а пастаянна нагадвае шум спартыўных трыбун, неўтаймоўны азарт балельшчыкаў і летнюю засень Хрышчачіка... Словам, сапраўдная дызайнерская знаходка, што не магла не абярнуцца для вытворцы немалымі грашовымі даходамі... Да чаго ж прымацуем магніцік мы?

знаходжу толькі на трэцім. Агульнае ўражанне наступнае: сувеніры — беларускія, не вельмі беларускія і зусім не беларускія — прадаюцца валам і кучай, без вызначэння нацыянальнай прыналежнасці.

Асартымент — наступны. Прамавугольныя пляскатыя выявы Мінска на магніціках. Звычайны, не надта цікавы, стандарт. Сціплы ручнічок з вышываным надпісам "Беларусь". Дзе яго зрабілі: у Слуцку, у Гомелі? Ніякіх вонкавых пазнак. Распісныя матрошкі (па-ранейшаму карыстаюцца попытам?).

Частка 1 "Чалавек харошы, дай катуй грошы!", або Сувенір для турыста ды фаната

VI Рэспубліканскі фестываль-кірмаш рамёстваў "Вясновы букет-2014" пройдзе ў дні Чэмпіянату свету па хакеі. Таму на цяперашняе свята народных рамеснікаў, што адбылося ў Лошыцкім парку сталіцы, мы накіраваліся яшчэ і з дадатковай мэтай: "прымерыць" яго на замежнікаў, якія рынуцца глядзець не толькі на шайбу.

Сапраўды, ці захочуць балельшчыкі ды іншыя турысты "з Захаду" і "Усходу" абмяняць свае кроўныя на вышукі нашых майстроў? Насвітваючы "Трус не играет в хоккей!", раптам падумала: а ці прыцягнуць патэнцыйных "хакееманаў" усялякія "казяльцы-рамонкі" (бо менавіта так "перакладаецца" назва кірмашу — "...Букет")?

Уваход у парк пільна ахоўвала міліцыя. Але і яна, зразумела, не магла выратаваць ад дажджу, які нават не думаў спыняцца. Добра яшчэ, што прадажанні сіноптыкаў наконт чарговага "штармавога папярэджання" не спараўдзіліся. Але і ў выглядзе роўнай ды шчыльнай заслоны дождж, што называецца, "зусім не спрыяў". Затое адразу паставіў пытанне: ці гатовы нашы "гарады майстроў" да нябесных капрызаў? Кожны рыхтуецца як можа. Бяруць вялізныя скруткі поліэтылену, прызначанага для цяпліц, і накрываюць ім свае вярбы. Праўда, чым больш "якасная" такая абарона, тым горш відаць вярбы. Але майстры прывыклі, бо штогод у вяснова-летні сезон ездзяць па фестывалях, дзе для іх нічога не абсталявана. Вось і па цяперашнім кірмашу можна было вызначыць, як

спантанна раслі гарады нашых прадкаў уздоўж пракладзеных дарог: хто дзе "прыбудаваўся", там і добра. Ды толькі хто пойдзе ў парк на ўскраіне горада ў дрэннае надвор'е? Тым бы майстрам — якое люднае месца. Ды яшчэ каб "не на праходзе", дзе "не прайсці-не праехаць".

Узгадаўся літоўскі вопыт, дзе не майстры — да фестывалю, а фестывалі — да майстроў. Ці, можа, проста "разам forever" — назаўжды?

Вам бусла ці насоўку?

На плошчы Вільнюса роўнымі радамі — збудаванія "хаткі"-палаткі. На сцэне — выступленні ў рэжыме нон-стоп. Нават калі і ёсць "жывы" перапынак, дык ён запаўняецца дэманстрацыяй відэа найбольш цікавых ранейшых выступленняў. І ладзяцца такія фестывалі — кожныя выхадныя. Змяняецца хіба кірунак: фольк, джаз, духавыя... Хто ж утрымлівае ўсё гэта? Вядома, ёсць і грошы з казны, і гандляры падатак плацяць. А яшчэ нейкая капейчына ідзе ад... шматлікіх крам, якія побач: дзякуючы такім штотыднёвым фестывалям, тавараабарот там узрасце. У выйгрышы — усе.

...Пераканаўшы сябе, што не месца ўпрыгожвае чалавека, рушыла ўздоўж імправізаваных прылаўкаў-паліц. Але хутка зразумела, што ў ролі "іншаземца" мне падзівіцца, можа, і ёсць на што, а вось прыдбаць... Хіба нейкі ручнічок. Бо нават тая ж сурвэтка ў цяперашнім інтэр'еры — дысананс. І не павязу ж я саламянага бусла з мяне ростам! Куды я яго ўвапхну? Дый для дробных вырабаў патрэбна прыгожая трывалая ўпакоўка, каб замест саломкі не прывезці парахню.

А галоўнае — які менавіта сувенір мне патрэбны? Пэўна, з эмблемай Чэмпіянату. Але выкарыстанне афіцыйнай сімвалікі патрабуе дазволу і грошай. Дый наўрад ці ўсё гэта будзе стылёва ўпісвацца ў народныя традыцыі. Можа, менавіта ўпакоўка павінна быць "эмблемістай"?

Дарэчы, навошта мне проста "сувенір"? Ну хіба ў мяне дома ёсць спецыяльны міні-музей і прыбіральшчыца, каб штодзень змахваць

...А ведаеце, што я прыдбала б для сябе і сяброў? Вось дык "загадка": месца не займае, не б'ецца, не трушчыцца, вады не баіцца... Насоўка! Не "фабрычная", а з вышыванкай — хустачка на памяць для ўсіх закаханых. Але такіх вырабаў вы не знойдзеце. Не карыстаецца попытам? Ці проста не спрабавалі? Дык, можа, паспрабаваць, пакуль не апярэдзілі тыя ж кітайцы?

Так што аддала я "свае кроўныя" — на інсталяцыю "Чалавек харошы, дай кату грошы!", зробленую з падушчак, дываночкаў ды іншых "простых рэчаў". Таго "коціка", можа, і ўдасканалваць трэба, але ж — хоць які, ды крэатыў! Па меншай меры, ніхто не мінаў яго без шчырай усмешкі. І ўсе лезлі ў кішэню за рублікамі...

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Руслана АНАНЬЕВА

Ад рэдакцыі:

Акрэсленая тэма вымагае шматлікіх падтэм. Скажам, ці стане Мінск на час Чэмпіянату свету па хакеі-2014 іміджавай пляцоўкай для майстроў з раённых дамоў рамёстваў? Арганізавана ці спантанна "рассяляцца" ў сталіцы "творчыя падворкі"? І ўвогуле, ці зменіць сусветны спартыўны форум сувенірную палітыку ў Мінску? Ёсць і іншыя пытанні мы будзем "праяўляць" на старонках "К" і надалей.

Гэта ўжо не першая опера С. Манюшкі, што ставіцца ў нашай краіне. Яшчэ ў 1952 годзе ў Вялікім тэатры з'явіўся яго "Страшны двор", прычым па-беларуску, у перакладзе Максіма Танка, пастаўлены легендарнай прымадоннай Ларысай Александровскай. Цікава і тое, што дзякуючы менавіта гэтай спектаклю адбыліся першыя замежныя гастролі тэатра: у 1955-м, у рамках Дзён беларускай культуры ў Польшчы, група нашых салістаў выправілася ў Варшаўскі Вялікі тэатр для ўдзелу ў тамтэйшай пастаноўцы "Страшнага двара". Тры з паловай гады таму можна было ўбачыць у насі "Латарэю" — адну з ранніх камічных опер С. Манюшкі. Яе напўканцэртная версія ішла ў... сталічнай філармоніі, у Малой зале імя Р. Шырмы. Выканаўцамі выступалі ансамбль "Класік-Авангард" на чале з Уладзімірам Байдавым, Дзяржаўны камерны хор Беларусі пад кіраўніцтвам Наталлі Міхайлавай і запрошаныя салісты, сярод якіх, вядома, пераважала моладзь.

Опера "Слова гонару" — таксама камерная, лірыка-камічная. Але, трэба спадзявацца, яе чакае больш трывалае

разгорнутыя сцэны. Тое, што ў цэнтры апаведу апынецца Зося, а не "застьпілья" постаці бацькоў, "папярэджвае" сімвалічная дэталі: менавіта дзяўчына "ажыўляе" ўсіх прысутных, якія выглядаюць, бы ў тэатры ценяў, — і толькі тады нараджаюцца першыя гукі (шкада, што гэты рэжысёрскі прыём Алены Медзьяковай не знаходзіць надалей працягу). Праўда, дырыжор з музыкантамі, якія замест аркестравай ямы знаходзяцца быццам бы на летняй верандзе (чым не атмасфера шляхецкіх сядзіб?), "ажыўляюцца" неяк слававата. Бо імкнуцца адно "не нашкодзіць" салістам, а ўсё ж хочацца часам нейкай асаблівай выразнасці, рамантычнай вольнасці руху, бо пакуль што суправаджэнне гучыць надта па-класіцысцку: строга, стрымана, спакойна.

Затое як жывуць на сцэне артысты! Безумоўна зорка — Галіна Дубіцкая. Не толькі ў спевах яе Зоські — чысцюткіх, празрыста-званочкавых, але і ў кожным руху (як зірнула, як дакранулася, як паклала руку на плячо ці прытулілася да грудзей кахана-

"Партрэты ўладароў і магнатаў Вялікага Княства Літоўскага" — так называецца ўнікальная выстаўка работ з музеяў Львова і Луцка, якая адкрылася 8 мая ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі. А побач — таксама з Украіны, са збору Львоўскага гістарычнага музея, — чатыры сліцкія паясы, створаныя на розных мануфактурах Рэчы Паспалітай напрыканцы XVIII — на пачатку XIX стагоддзя.

Невядомы мастак 2-й пал. XVIII ст. "Барбара Радзівіл (каля 1520 — 1551 гг.)."

"Партрэты ўладароў і магнатаў Вялікага Княства Літоўскага" — унікальная выстаўка старажытных твораў з музеяў Львова і Луцка, працуе ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі...

Рэліквіі ад продкаў

Пояс двухбаковы (к. XVIII — пач. XIX стст.).

Дзіўная экспазіцыя! Душа радуецца, калі бачыш гэтыя бяспечныя і непаўторныя скарбы, якія калісьці належалі нашым продкам. І, у той жа час, асабіста ў мяне ўнікае нейкая патаемная журба-туга: божа мой, чаму так здарылася, што наша ўнікальная духоўная спадчына, на якой амаль шэсць стагоддзяў горда і незалежна трымалася зямля ВКЛ, аказалася ў рэшце рэшт раскіданай па розных кутках планеты? Так, камяні лягчэй раскідаць, чым іх збіраць... Ну дык вось, у апошнія дзесяцігоддзі надышоў час збірання беларусамі гэтых "камянёў": маю на ўвазе не толькі "вяртанне імёнаў" выдатных мастакоў, якія па волі лёсу апынуліся за мяжой сваёй радзімы, але і "вяртанне" з нябыту помнікаў культуры, архітэктуры, гісторыі. Канешне ж, многае знікла ўвогуле, многае аказалася за мяжой — у музеях ды прыватных калекцыях. І таму любому, хаця б часоваму, "вяртанню" на Беларусь гісторыка-культурных рэліквіяў, якія сёння належаць іншым краінам, мы радуемся і ў душы... ганарымся хаця б тым, што гэтыя рэліквіі калісьці былі створаны рукамі нашых прашчुरаў і фарміравалі высокую эстэтыку жыцця нацыі.

У мінулыя гады мы, у асноўным, бачылі аналагічныя выстаўкі такіх мастацкіх каштоўнасцей, прывезеных з Расіі і Літвы (галоўным чынам — сліцкія паясы і жывапіс). Сёння наша гося — Украіна. У ёй таксама шмат "слядоў" нашай гісторыі часоў ВКЛ. А гэтая эпоха ў летапісе беларускага этнасу мае вырашальнае значэнне, бо былі сфарміраваны і беларуская мова ды пісьменства, і кнігадрукаванне, і архітэктура ды іканапіс і г.д.

Выстаўка сапраўды выдатная. Гістарычнаму музею і Нацыянальнай галерэі мастацтва Львова, Валынскаму краязнаўчаму музею, маючы такое багацце, ёсць чым ганарыцца.

У галерэі "Лабірынт" Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі экспануюцца нефігуратыўныя, інакш кажучы — абстрактныя, жывапіс і графіка. Выстаўка мае назву "Іншая рэальнасць".

Паводле амбіцыйнай задумкі арганізатараў экспазіцыя павінна адлюстраваць сённяшні стан гэтага кірунку мастацтва ў краіне, высветліць, ці глыбока ўкаранены абстракцыянізм у наша культурнае поле і, адпаведна, ці мае ён у Беларусі перспектыву. Звычайна адпты нефігуратыўнага мастацтва для абгрунтавання сваіх амбіцый і права на пачэснае месца ў культурнай прасторы спасылаюцца на шляхетны радавод, згадваюць імёны Кандзінскага, Малевіча, Мандрыяна, Брынкуша ды іншых стваральнікаў эстэтыкі XX стагоддзя. І насамрэч, абстракцыянізм, які ад пачатку ўспрымаўся рэвалюцыйнай альтэрнатывай артадакцальнаму рэалізму, што, як падавалася, адпрацаваў свой рэсурс, сам за стагоддзе паспеў забранзавец

ца. Значная частка партрэтаў прадстаўляе дзяржаўных дзеячаў і палкаводцаў Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай: ад Уладзіслава Ягайлы, пачынальніка дынастыі Ягелонаў (1388 г.), і да апошняга караля вялікай незалежнай дзяржавы — Станіслава Аўгуста Панятоўскага. Мы бачым тут вялікіх гетманаў ВКЛ Міхала Казіміра Радзівіла "Рыбаньку" (тры партрэты), Канстанціна Астрожскага, таго самага, які ўзначальваў войска ў Аршанскай бітве 1514 года, Людвіка Канстан-

Ксаверы Дамінік Гескі (каля 1810 г.). "Станіслаў Аўгуст Панятоўскі (1732 — 1798 гг.)."

ціна Пацея, Льва Іванавіча Сапегу — рэдактара Статута ВКЛ (1588 г.), вялікіх князёў Стэфана Баторыя, Жыгімонта III Вазу, Аўгуста II Моцнага, Аўгуста III. А яшчэ — партрэты розных віленскіх ваявод і маршалкаў ВКЛ.

Большасць выяў Сангушак, Сапегу, Тышкевічаў, Пацеяў, магчыма, яшчэ мала вядомаму беларускаму гледча. Канешне ж, тон экспазіцыі задаюць вобразы прадстаўнікоў магнатскага роду Радзівілаў, што зразумела. Асабліваю увагу гледча (сам назіраў!) прыцягваюць непараўнальныя жаноцкія партрэты: Тэафіліі Вішнявецкай з роду Ляшчынскіх, вядомай Барбары Радзівіл, Марыі Казіміры дэ Лангранж д'Арк'ен (жонка караля Яна Сабескага), Крысціны Людвікі з Пацеяў, Элеаноры Марыі Аўстрыйскай — усе прыгажуні, гордыя, незалежныя, часам непраглядныя для чужога вока і, у той жа час, надзіва жаноцкія.

У іншай зале НММ прадстаўлены чатыры сліцкія паясы канца XVIII — пачатку XX ст. з калекцыі Львоўскага гістарычнага

музея. Гэта — два паясы Слуцкай мануфактуры часоў творчага жыцця майстра Лявона Маджарскага (1740 — 1811 гг.) з меткамі "В граде Слуцке", у якіх таленавіта выкарыстаны раслінны арнамент у выглядзе букетаў кветак, сярэбраныя і залатыя ніткі. Трэці паяс зроблены ў традыцыях Слуцкай мануфактуры на фабрыцы Францішка Маслоўскага ў Кракаве. Чацвёрты — не мае сінатур, але па інтэнсіўнасці колеру, па прапорцыях і вытанчаным малюнку вельмі падобны на кунтушовыя паясы Лявона Маджарскага.

Што і казаць, выстаўкі не толькі ўжо сталі значнай падзеяй у мастацкім жыцці нашай краіны — з пункта гледжання мастацка-эстэтычных якасцей унікальных экспазіцыяў, — але і з'явіліся яшчэ адным пасылам для далейшага ўмацавання культурных сувязей сучаснай Беларусі з брацкімі народамі Украіны, Літвы і Польшчы.

Б.К.

30 мая ў беларускай оперы было свята. Прычым — падвойнае. З аднаго боку — прэм'ера оперы Станіслава Манюшкі "Verbum Nobile" ("Слова гонару"), якая была напісана ім ужо ў Варшаве і ў нас ніколі не ставілася. З другога — ажыццяўленне пастаноўкі Музычным тэатрам "Галерэя" пры Рэспубліканскім палацы прафсаюзаў Беларусі. Словы славамі, а гонар атрымаўся, бо ганарыцца можна было ўсім.

Гонар не на словах

"пракатнае" жыццё. Бо вопыт папулярнага класіка, у тым ліку — нацыянальнага, у Аляксандра Чахоўскага, які ўзначальвае тэатр "Галерэя", маецца. Сярод яго праектаў былі тэатралізаваныя "Фантазія Вольфганга Амадэя", спектакль-канцэрт "У душы маёй" салісты Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Ганны Бяляевай. А канцэрт "Музыка Нясвіжскага замка" ансамбля "Кантабіле" летась штогодзень паўтараўся ў самім Радзівілаўскім палацы, карыстаючыся попытам яго наведвальнікаў. Таму няма чаго здзіўляцца, што паставіць оперу Манюшкі (дарэчы, па ініцыятыве знакамітага Віктара Скоробагатава, які здаўна займаецца даследаваннем і папулярнага нашых музычных рарытэтаў) стала для Чахоўскага справай гонару. Два першыя паказы адбыліся ў Рэспубліканскім палацы культуры прафсаюзаў. А 20 чэрвеня спектакль распачне сваю першую гастрольную вандруку — на сцэну Гродзенскага абласнога тэатра лялек, будынак якога быў узведзены яшчэ Антоніем Тызенгаўзам.

Спецыяльна для гэтай пастаноўкі Дар'я Вашкевіч зрабіла беларускамоўны пераклад. А дырыжор Іван Касцянін — пералажэнне сімфанічнай партытуры для інструментальнага ансамбля: струнны квінтэт + драўляныя духавыя без габоа, але з валторнай. Хор скарацілі да вакальнага актэта. Бяссплоўная дзея ў час гучання ўверцюры распавядае перадгісторыю, што потым усплыве ў вакальных нумарах, з'яднаных у

га) — кранальная шчырасць. Вобраз юнацтва, трымцення пачуццяў, "каларыстыкі" настрою, дзе ўсё — на "чварцьтонах" адно светлых, прамяністых адценняў найтонкіх псіхалагічных змен. І ўсё гэта памножана на кемлівасць, разумнасць, гулліваю зграбнасць, калі мудрае дзяўчо ведае, у чым яе моц. Хтосьці выдыхнуў: новая гайда! Галія-Галінка і сапраўды салістка Беларускага дзяржаўнага музычнага тэатра, хаця яшчэ студэнтка Акадэміі музыкі. Але ж не: яна са сваім творчым абліччам.

Побач з ёй не толькі Дзмітрый Капілаў і Аляксандр Жукаў (паводле спектакля, пакаленне бацькоў), але і Арцём Хамічонак (уяўны Стах-Станіслаў, каханы Зося) — бы тыя "спеўныя шафы", хаця ні ў артыстызме, ні ў рухавасці ім не адмовіш. У аднолькавым з ёй адчуванні "камернасці" замест эпічнага разгону — хіба Сяргей Кілеца (слуга Барталамей). Можна, больш спрактыкаваныя артысты надта прыкіпелі да вялізных залаў, дзе патрэбны тлустыя мэзкі замест дробных рысачкаў? Але ж не спевакі ў тым вінаваты, што з камернай опернай сцэнай у нас пакуль цяжкавата. Можна, тэатр "Галерэя" вырашыць гэтую праблему?

Ну а "К" у бліжэйшых нумарах прадоўжыць тэму Станіслава Манюшкі, бо апошнім часам з'явіўся шэраг цікавых даследаванняў яго творчасці.

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку: сцэна з оперы "Verbum Nobile".
Фота Аляксея СМОЛЬСКАГА

А.Плясаў. "Шукальнікі сэнсу".

Нехта сказаў, што "стыхія любові ўкладваецца толькі ў рамкі паззіі". Дадамо: і ў рамкі выяўленчага мастацтва — таксама. Менавіта такога мастацтва, якому прысвяціў сваё кароткае, але іскрамётнае жыццё выдатны літоўскі графік Стасіс Красаўскас, чыя выстаўка твораў адкрылася 22 мая ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі.

С.Красаўскас. "Мара (з цыкла "Акно")".

Адарвацца ад зямнога прыцяжэння...

Вядома трывіяльная фраза: жыццё поўніцца парадоксамі. Але менавіта так і ёсць. За год да сыходу ў іншы свет 48-гадовага Стасіса зрабіўся лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР, у год смерці — народным мастаком Літвы, хаця "народным" па сутнасці сваёй ён стаў яшчэ ў 1960-я...

Мая першая сустрэча з Красаўскасам адбылася ў Мінску, калі ў Беларусі ўпершыню — у 1974-м — праводзіліся Дні культуры Літвы. З таго часу мы пасябравалі, потым сустракаліся і ў Маскве на розных мастацкіх мерапрыемствах, і, канешне ж, у яго родным Вільнюсе.

Беражліва захоўваю два цудоўныя альбомы "STASIS KRASAUSKAS. Grafika" і "STASIS KRASAUSKAS. Moters gimimas", якія мне падарыў мастак у час нашых сустрэч. Як рэліквія застаўся ў першым яго альбоме памятна аўтаграф: "Дорогому Борису! Надеюсь, наши встречи-связи будут продолжаться много лет! На память о хорошем начале. Стасис Красаўскас. Минск. 74—III—28". У другім альбоме — такі надпіс: "Борису К. На память о Декаде и о наших встречах. Минск. 74—III—29".

Стасіса не стала праз тры гады, 10 лютага 1977-га... і вось — новая сустрэча. Доўгачаканая сустрэча з яго цудоўнымі творамі (каля 50 станковых аркушаў у розных тэхніках і кніжная графіка), прывезенымі з Літоўскага мастацкага музея. Стасіс — мастра паэтычнай метафары ў станковай і кніжнай графіцы, прафесіянал высокай пробы. Яго крэда: "Наш час патрабуе ад мастака асаблівага лаканізму. І я імкнуся не загрузваць свае кампазіцыі лішнімі дэталямі, не перагароджваць глядачу шлях да пошуку эмацыйнай унутранай сутнасці той або іншай з'явы, якую адлюстроўваю...". Сапраўды, ён, акрамя ўсяго іншага, што звязана з унікальным прафесіяналізмам, часцей за ўсё абапіраўся на сучасны асацыятыўны прынтцып: не дагаворваць да канца, а прадастаўляць чытачу або глядачу шырокую прастору для ўяўлення, фантазіі, разваг. Словам, для няпростай работы думкі...

Прадастаўленія ў экспазіцыі серыі "Акно", "Рух", "Імкненне", "Нараджэнне жанчыны", "Вечна жывыя", вельмі выразныя ілюстрацыі да "Санетаў" Шэкспіра, а яшчэ аўтацынкаграфія "Юнацтва", тая самая, што калісьці з'яўлялася эмблемай савецкага часопіса "Юность", — толькі маленькая частка вялікай і чароўнай спадчыны мастака. Асобая прывабная музычнасць лініі, "дзівосная" разнастайнасць чорнага і белага, глыбокая філасофія аўтарскага мыслення, метафарычная экспрэсія рытмаў, — вось толькі некаторыя якасці яго лепшых графічных твораў, дасканаласць якіх і сёння застаецца непераяздзенай.

Стасіс Красаўскас за свае нядоўгія гады жыцця паспеў зрабіць неймаверна многа. Цяпер цяжка ўсвядоміць, што адзін чалавек мог ствараць бліскучыя граворы і малюнкi, спяваць у прафесійнай

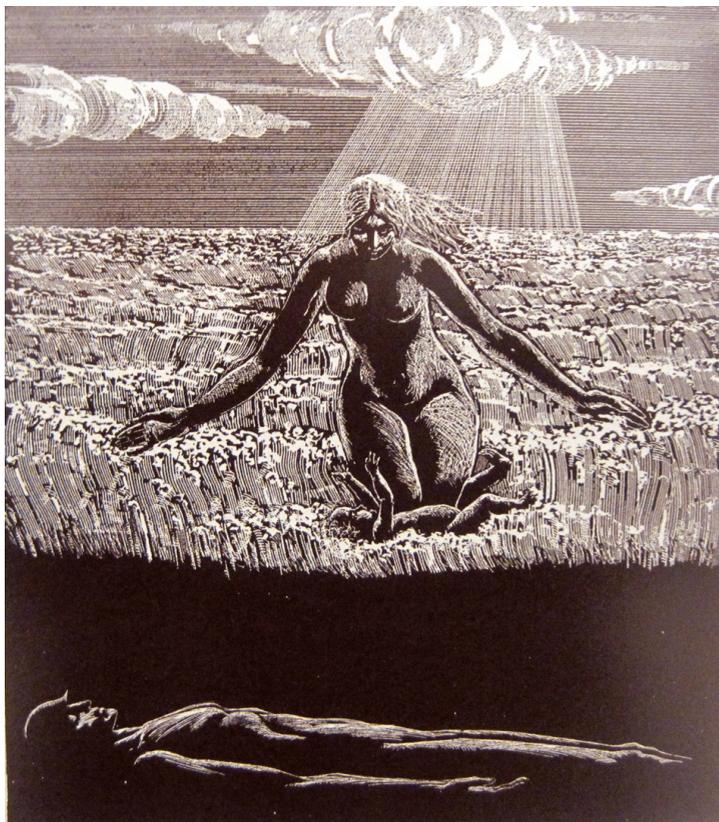
опера, выкладаць у мастацкім інстытуце і здымацца ў кіно, маляваць шаржы для гумарыстычнага часопіса, вандраваць па свеце і збіраць народныя песні, гучна сустракаць сяброў за бутэлькай віна ці куфлем піва пад цэпеліны... А яшчэ ён быў чэмпіёнам краін Балтыі па плаванні, і за гэты від спорту вельмі паважаў неаднаразовага алімпійскага чэмпіёна канца 20-х гадоў мінулага стагоддзя Джона Вайсмюлера — знакамітага Тарзана...

Стасіс запомніўся мне і як дасціпны жартанік, які цудоўна расказваў анекдоты, але адначасова мякка адстойваў свае жыццёвыя ды мастакоўскія пазіцыі. Апошнім разам я гутарыў з ім за некалькі месяцаў да ягонага ад'езду ў Маскву, на лячэнне ў Крамлёўскую бальніцу. Я рыхтаваў экспазіцыю беларускага музея і ў вільнюскім Палацы мастацтва, і напрыканцы дня мы са Стасісам спусціліся ў шынок "Локіс". За кілшкам каньяку пацякла няспешная гутарка. Адно з маіх пытанняў было пра тое, што ж ён ведаў пра беларускую паззію, бо сапраўднае паззіі наогул была яго ўлюбёным "аб'ектам" для

ілюстравання, у адрозненне ад прозы. Ён адказаў: "Мне сорамна, але — вельмі мала. Чытаў Купалу. Ведаю яго "Паўлінку", якая была ўпершыню пастаўлена менавіта ў Вільні. Яшчэ ведаю, што Купала некалькі гадоў працаваў у газеце "Наша ніва", якая выходзіла ў Вільні. Чытаў паруску Максіма Багдановіча: падобны да Лермантава, толькі мякчэйшы... Песні беларускія люблю, асабліва — народныя... Вось у вас, у Мінску, нядаўна з'явіліся "Песняры" — унікальны ансамбль, думаю, з вялікім будучым..." А яшчэ Стасіс сказаў мне дзіўныя словы: "Ведаеш, Барыс, хутка надыдзе той час, калі Літва стане той Літвой, якую з самага пачатку задумаў Бог". "А чым табе і твайму народу кепска?" — здзіўляўся я. — "Не хапае свайго паветра, свежага ветру..."

Тады, канешне ж, я не ўнікнуў у гэтую фразу і прыняў яе проста як эфектную метафару. Мінула трынаццаць гадоў, калі Літва стала першай з савецкіх рэспублік, якая абвясціла сваю незалежнасць. Але Стасіс да гэтага свята не дажыў...

Барыс КРЭПАК

С.Красаўскас. "3 цыкла "Вечна жывыя"".

Грань абстракцыі

У лабірынце іншай рэальнасці

і напрацаваць ўласную сістэму эстэтычных штампаў і канонаў. Скажаць новае слова ў абстракцыянізме сёння так сама цяжка, як і высветліць новую грань рэалізму. І на тым, і на гэтым полі ўсё ўжо было... Прынамсі, так здаецца. Удзельнікі ж выстаўкі спрабавалі гэтую тэзу абвергнуць. Атрымалася ці не, няхай вырашае глядач.

Асабіста ж у мяне на вернісажы было пачуццё, нібыта я трапіў у мінулае, апынуўся на мяжы 1980 — 1990-х. Збольшага тыя ж аўтары, тыя ж вобразы. Рэтра. Але тады гэта хвалявала, правакавала спрэчкі і дыскусіі, сёння ж пакі-

дае амаль што абьякавым. Эрэшты, не сакрэт: усялякая навацыя, якая не здолела стаць "вялікім стылем" эпохі ці хаця б заняць афіцыйную нішу, музіць пасунуцца на ўскраіну, у маргіналы, у суб'ектывізм.

Разам з тым, выстаўка можа прывабіць глядача ужо хаця б з той прычыны, што на ёй прадастаўлены работы мастакоў відавочна таленавітых. Яны цікавыя не як адэпты пэўнай плыні, а як асобы з уласным бачаннем свету. Гэта творцы розных пакаленняў. Сярод іх — Мікола Бушчык, Сяргей Давідовіч, Уладзімір Клімушка, Андрэй Савіч, Фё-

дар Ястраб, Аляксандр Забаўчык, Сяргей Лапша ды іншыя. Выстаўка лічыцца рэспубліканскай, але дамінуюць на ёй мінчане. Тым больш прыемна адзначыць удзел у ёй віцебчан. Для віцебскіх мастакоў, прыхільнікаў нефуратывізму, Казімір Малевіч — не толькі брэнд, але і хросны бацька. У той час як большасць нашых абстракцыяністаў аддае перавагу рэфлексійнай спантаннасці, віцебчане спрабуюць быць канцэптальнымі. Горад на Дзвіне прадстаўлены ў экспазіцыі 26-ю творамі Валянціны Ляховіч, Віктара Шылко, Алены Гурынай, Алеся Фалея...

Рэальнасць, што экспануецца ў "Лабірынце", і насамрэч "іншая": гэта значыць, адрозная ад той, з якой мы сутыкаемся штодня. Разам з тым, яна дазваляе ўбачыць звыклае ў іншым святле...

П.В.

Гэты кампазітар мае сваё, адметнае, месца ў беларускай музычнай прасторы. Валерыя Карэтнікава ведаюць як аднаго з найбольш яркіх кампазітараў, якія працуюць у галіне камерна-інструментальных жанраў. А таксама — як чалавек і захоплены свайой справай педагога, што шмат гадоў выкладае кампазіцыю ў Рэспубліканскай гімназіі-каледжы пры Беларускай акадэміі музыкі. Ягоныя шматлікія вучні больш за сарак разоў станавіліся лаўрэатамі нацыянальных ды міжнародных конкурсаў.

Пацвярджэннем гэтага стаў і творчы вечар Валерыя Іванавіча, які напрыканцы мая ладзіўся Культурна-асветніцкім аб'яднаннем "Пераварэнне" ("Преображение"), што існуе пры Расійскім цэнтры навукі і культуры.

Месца сустрэчы кампазітара з ягонымі слухачамі — сам Цэнтр — было абрана невыпадкова. Кампазітар нарадзіўся ў апошні перадваенны год у Чэлябінску. Але ўсё яго творчае жыццё звязана з Беларуссю. Шлях да прафесіі аказваўся нялёгкім і пакручастым. Валерыя Карэтнікаў пачаў займацца музыкай толькі ў 15 гадоў. Спачатку асвоіў ігру

Музычныя скарбы "Хрустальнай катрынкi"

на мандаліне, а потым, самастойна, і на скрыпцы. У 1958-м праслухоўваўся ў Мінскае музычнае вучылішча і быў прыняты ў клас вядомага кампазітара Яўгена Глебава. А педагогам Карэтнікава ў кансерваторыі быў Пётр Падкавыраў, які таксама родам з Чэлябінска. Музыканту і педагогу давялося шмат павандраваць па тагачасным СССР і самой Беларусі, перш чым ён атрымаў магчымасць заняцца творчасцю: Калініград, Магілёў, Маладзечна, нарэшце, Мінск...

Валерыя Іванавіча ведаю даўно. Ён нагадвае мне прафесара Паганэля з рамана "Дзеці капітана Гранта" Жуль Верна: такі ж задумлены, крыху заб'ючывы, наіўны. І — не па-сучаснаму перакананы ў перамозе добра над злом, вечных каштоўнасцей — над штодзённай мітуснёй, у марнасці пошукаў багацця і славы...

Паміж кампазітарам і ягонымі творамі існуе, на маю думку, моцны кантраст. Сам ён — чалавек ураўнаважаны, дасціпны, а яго музыка — экспрэсійная і няпростая, нават калі яе выконваюць дзеці. У ёй шмат віртуознасці і бляску, унутранай дынамікі, змен эмацыйнага стану. У ліку лепшых твораў Валерыя Іванавіча — ягоныя камерныя сачыненні. Толькі п'ес для фартэпіяна больш за 80! А яшчэ існуюць санаты, трыя для розных складоў выканаўцаў. Невыпадкава іх з ахвотай і імглітам выконваюць і прафесійныя музыканты, і юныя навучэнцы дзіцячых музычных школ. Прычым гучаць сачыненні Карэтнікава больш як у 15 краінах. Сярод іх — блізкія нам

Расія, Украіна, краіны Прыбалтыкі, а таксама больш далёкія Швейцарыя, Галандыя, Італія, Кітай, Малдова і Казахстан. Фактам прызнання можна лічыць і тое, што ў 2008 годзе ў Пецярбургу быў выдадзены аўтарскі зборнік кампазітара — "Хрустальная катрынка". Творы з яе нядаўна выконваліся ў ЗША на адным з міжнародных конкурсаў.

Багаццем рытмаў, тэмбраў, меладыйных малюнкаў прываблівалі Скерцына № 1 для фартэпіяна, Трыя для скрыпкі, віяланчэлі і фартэпіяна. Дарэчы, апошні твор прысвечаны памяці вядомага віяланчэліста Мікалая Шчарбакова. Кампазітар з ахвотай прысвячае свае сачыненні блізкім па духу асобам. Так, інструментальная "Збытая мелодыя" прысвечана жонцы, Людміле Карэтнікавай, лірычная пэзма "Флейст" — вядомаму музыканту Сцяпану Сірко.

У інструментальных творах, Трыя, п'есах для дзвюх скрыпак і фартэпіяна ("Канон у старадаўнім стылі", "Збытая мелодыя", "Полька") адметнымі падаліся арыгінальнасць мыслення, дакладнае адчуванне тэмбра кожнага інструмента. Іх пасыл успрымаўся як кранальная і трапяткая размова душ. Разнастайнымі па настройах, рытмах і эмоцыях вылучаліся Пяць п'ес з дзіцячага цыкла "Хрустальная катрынка", якія ўвасобіла піяністка Вольга Сірко-Габрыэлян.

Многія сімфанічныя творы кампазітара яшчэ чакаюць увасаблення. А самым значным сваім сачыненнем сам ён лічыць балет "Дзюймовачка". На вечары прагучала і п'еса "Ластаўка", якой уласціва яркая выразнасць, размаітасць інструментальных фарбаў, што ўвасаблялі лёгкасць, палётнасць, трымценне птушых крылаў.

Апошнім часам у Карэтнікава з'явілася шмат вакальных сачыненняў, сярод якіх пераважаюць песні і романсы. Некаторыя з іх выконваліся на творчым вечары ў Цэнтры. Шмат вакальных сачыненняў прагучала ў інтэрпрэтацыі Алены Калігэвай, артысткі хору оперы: два романсы на словы Леаніда Путырскага ("Успамінаючы сосны" і "Бывай, зіма!"), песня "Сіняя птушка" і іншыя. Дадам, што вечар вяла кампазітар Эла Андрэнка, якая таксама лічыць сябе выхаванкай Валерыя Іванавіча. А сама імпрэза была прымеркавана да святкавання 1150-годдзя славянскай культуры і пісьменства.

Таццяна МУШЫНСКАЯ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Он-лайн-канферэнцыя: квоты для творчасці

Памятаеце 2008-ы, калі Палац Рэспублікі ў гонар 65-годдзя вызвалення краіны ад фашысцкіх захопнікаў прымаў па чарзе канцэрты-справаздачы кожнай з нашых абласцей? Так, відовішча было феерычнае! Хтосьці з мінчан, мабыць, упершыню ўбачыў, на што здольныя ў творчым плане нашы вобласці і раёны. Кастрычніцкая плошча на той час пераўтварылася ў рознакаляровы кірмаш, дзе рамеснікі і мастакі прадстаўлялі свае самабытныя творы. А ў самім Палацы спявалі ды танцавалі лепшыя мастацкія калектывы і выканаўцы. Словам, у Мінск тады прыязджала Беларусь...

Прайшлі гады. Захацелася працягну свята. Урэшце, стагоддзі таму краіна наша і славілася тым, што ў мястэчках ды буйных гарадах перыядычна адбываліся знакавыя кірмашы, дзе рэй вёў не толькі гандаля, але і мастацтва. Тыя кірмашы пакрысе адраджаюцца. Дык чаму б галоўны не ладзіць у сталіцы? Без ведання і ўшанавання абласных творчых адметнасцей пра ўзнікненне якіх брэндаў можа ісці гаворка? Вось на Любаншчыне існуе і карыстаецца нязменным поспехам фальклорны гурт "Верабейкі". Для раёна — брэнд несумненны. Але хто пра яго ведае ў сталіцы? А пры адсутнасці пэўнай рэкламна-гастрольнай палітыкі ніколі і не даведаюцца. Шкада, бо сталічнаму жыхару вельмі не хочацца пачуваць сябе абзеленым.

У Расіі існуюць правінцыйныя фальклорныя фестывалы кшталту калужскай "Дзікай мяты". Было б дзіўна, калі б такім сапраўды народным імпрэзам знайшлося месца ў камерцыялізаваанай Маскве. Але ж Мінск пакуль мае "раскошу" праводзіць мерапрыемствы не на продаж, а — "для душы". Дык чаму б раз-пораз і не ладзіць у нашай сталіцы абласныя справаздачы лепшых раённых фалькларыстаў, рамеснікаў, музейшчыкаў, а таксама — прафесійных мастакоў і майстроў тэатральнага мастацтва? Апошнія сваімі вернісажамі ды прэм'ерамі сталіцы таксама не надта песцяць.

Дык што варта зрабіць, каб сталіца наша адчула свежыя паветы абласных творчых дасягненняў? Каб не цуралася вытокаў, а пастаянна жывілася імі? Карацей, што патрэбна апрача энтузіязму? Па адказы на гэтыя няпростыя пытанні мы звярнуліся да прафесіяналаў. У он-лайн-канферэнцыі прынялі ўдзел дырэктар Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Наталля ШАРАНГОВІЧ, начальнік упраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Сяргей ПАНАСЮК, старшыня Гомельскай арганізацыі Саюза мастакоў Беларусі Ларыса ЗУЕВА, дырэктар Музея гісторыі Магілёва Аляксей БАЦЮКОЎ, дырэктар Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Кацярына ЛАБУКА, дырэктар Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культуры ветработы Ірына ДЗЕМЯНЧУК, начальнік аддзела культуры Столінскага райвыканкама Васіль ЗАРУБА, загадчык арганізацыйна-творчага аддзела Любанскага раённага цэнтра культуры Сяргей ВЫСКВАРКА.

dzemiancuk:

— Я б хацела больш шырока пытанне разгледзець. Чаму ў Мінску рэдка прэзентуецца наша аматарскае мастацтва? Ды, проста, не так часта паступаюць прапановы на такія прэзентацыі...

adm:

— Таму, відаць, часцей у Польшчы выступаеце?

dzemiancuk:

— Не, ну чаму? Выступаем і па Беларусі, і ў Расіі з Літвой. А ў Польшчу іншым разам не так проста трапіць, бо ўнікаюць візавыя праблемы. Іншая справа, што Гродзеншчына даўно і плённа супрацоўнічае з Беларускім грамадскім таварыствам беларусаў у Польшчы. Гэта ўжо традыцыя. У Сувалкі пастаянна сваіх майстроў возім... Што ж да Мінска... Рэжысёры, якія ладзяць вялікія рэспубліканскія святы, ведаюць дакладна

dzemiancuk:

— Скажыце, а да каго канкрэтна звяртацца? Што да фестываляў і конкурсаў, дык тут няма ніякіх праблем. На фестываль у Паставах "Звіняць цымбалы і гармонік" адбіраем і накіроўваем калектывы па даўно выверанай схеме. І ў самых разнастайных конкурсах бяром удзел даволі актыўна. Сталічнага фестываля пакуль няма, адпаведнай сцэнічнай пляцоўкі — таксама. Пад час тых памятных абласных справаздач пытанне з прадстаўленнем нам сцэны Палаца Рэспублікі было вырашана на самым высокім дзяржаўным узроўні. А цяпер хто нам дасць такую пляцоўку? І колькі гэта будзе каштаваць?

zaruba:

— Цалкам згодны! Цяпер працей не ў нашу сталіцу, а за мяжу выбрацца: у Літву, Латвію, Польшчу.

У нас — тыя ж праблемы, што і ў гомельскіх (ды, напэўна, не толькі гомельскіх) мастакоў. Для таго, каб часцей выбірацца з канцэртамі ў сталіцу, патрэбна аплаціць праезд нашых творчых калектываў. А ўсё гэта выліваецца цяпер у немалую капейчыну, бо людзей неабходна збіраць не толькі з Любані, але і з вёсак раёна. Так што апошнім разам наша, скажам, "Ярыца" выступала ў Мінску на Масленку.

Сталічныя фантан

Рэгіёны без Мінска мо і абыдуцца. А Мінск без рэгіёнаў?

adm:

— У тым, што правінцыя можа ўразіць сталіцу, мы пераканаліся адносна нядаўна, калі ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва выстаўляліся інсінныя творы разбярэ з Пружаншчыны Мікалая Тарасюка. Вясковы "драўляны народ" майстра выклікаў сапраўдны ажыятаж у сталічнай публіцы!

panasiuk:

— Для гэтага вельмі пастараўся Брэсцкі абласны грамадска-культурны цэнтр.

sharangovich:

— Тут і само жаданне Тарасюка паказацца ў Мінску адыграла немалаважную ролю. Міністэрства культуры, наколькі ведаю, прапанавала для выстаўкі пляцоўку Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту "Строчыцы". Але дзяўчаты з Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра хацелі, каб выстаўка Тарасюка прайшла менавіта ў Мінску. Таму яны выйшлі наўпрост на мяне, паказалі работы, якія мне вельмі спадабаліся: непадманна прымітыў, у добрым сэнсе слова, што вельмі дакладна кладзецца на паняцце "сучаснае мастацтва"...

adm:

— Але гэта на маёй памяці, бадай, адзіны такі "перыферычны" прарыў да сталічных, так бы мовіць, выставачных вышынь. Аднак гэтага не было б, каб не пастараліся абласныя метадысты...

panasiuk:

— Дык сама сталіца, лічу, павінна быць зацікаўленай у тым, каб вобласці прэзентавалі мінчанам свае лепшыя здабыткі.

Выступаем і па Беларусі, і ў Расіі з Літвой... Гродзеншчына даўно і плённа супрацоўнічае з Беларускім грамадскім таварыствам беларусаў у Польшчы. Гэта ўжо традыцыя. У Сувалкі пастаянна сваіх майстроў возім... Што ж да Мінска... Рэжысёры, якія ладзяць вялікія рэспубліканскія святы, ведаюць дакладна нашы прафесійныя філарманічныя калектывы. Іх і запрашаюць. Іншым разам з намі раяцца, якія аматарскія ансамблі можна выкарыстаць пад час канцэртаў, прымеркаваных да знамянальных дат. Вось і ўсе творчыя стасункі...

sharangovich:

— Такія прарывы, неаспрэчна, павінны мець месца, але — пры ўмове жорсткага адбору. Скідкі на правінцыйнае мастацтва, якое мусіць прэзентавацца ў сталіцы толькі таму, што яно — правінцыйнае, быць, натуральна, не павінна. І ў фальклоры, і ў аматарскім мастацтве трэба не проста выбіраць лепшае, але і рабіць пры гэтым пэўныя канцэптальныя высновы.

panasiuk:

— Цалкам згодны, але кожнай вобласці ёсць што паказаць на сталічнай сцэне — і аматарскай, і прафесійнай.

adm:

— А як часта выстаўляюцца ў нашай сталіцы прафесійныя мастакі з абласцей?

zueva:

— Нашы, да прыкладу, выстаўляліся ў Мінску летась. Як і заўжды — у Палацы мастацтва.

adm:

— Часцей не выпадае?

zueva:

— Каб вы ведалі, наколькі ўсё складана! Па-першае, патрэбны немалыя фінансы і транспарт. Па-другое, неабходна ледзь не кожны дзень працаваць з мастакамі і нагадваць, што новую экспазіцыю не створыш без новых работ... Так што чарговую выстаўку ў сталіцы чакаць варта толькі, мабыць, у наступным годзе.

sharangovich:

— Тут вось яшчэ якую акалічнасць варта трымаць пад увагай. Для адбору работ патрэбна напружаная праца куратараў-экспертаў — альбо нашых сталічных, альбо мясцовых абласных. Вось, да прыкладу, у Віцебску яны працуюць цудоўна. За апошнія гады рэалізавалі з нашай дапамогай некалькі арыгінальных, дакладна вывераных, праектаў па прапагандзе мясцовага выяўленчага мастацтва. У іншых абласцях, як мне падаецца, павінны звярнуць першарадную ўвагу менавіта на такія прафесійныя адборы.

нашы прафесійныя філарманічныя калектывы. Іх і запрашаюць. Іншым разам з намі раяцца, якія аматарскія ансамблі можна выкарыстаць пад час канцэртаў, прымеркаваных да знамянальных дат. Вось і ўсе творчыя стасункі...

vyskvarka:

— У нас — тыя ж праблемы, што і ў гомельскіх (ды, напэўна, не толькі гомельскіх) мастакоў. Для таго, каб часцей выбірацца з канцэртамі ў сталіцу, патрэбна аплаціць праезд нашых творчых калектываў. А ўсё гэта выліваецца цяпер у немалую капейчыну, бо людзей неабходна збіраць не толькі з Любані, але і з вёсак раёна. Так што апошнім разам наша, скажам, "Ярыца" выступала ў Мінску на Масленку.

adm:

— Рэдакцыя цудоўна разумее сітуацыю. Проста, хочам разам з вамі адшукаць найбольш рацыянальны шлях да яе выпраўлення.

panasiuk:

— Калі ад мінскіх рэжысёраў паступаюць прапановы запрасяць для канцэрта некалькі калектываў з Брэсцчыны, мы з вялікім задавальненнем выкарыстоўваем такую магчымасць. І спонсараў знаходзім для таго, каб падобны піяр быў прыстойным. Але хацелася б, каб такая сувязь была пастаяннай, маштабнай, з добра распрацаванай канцэпцыяй. Так, патрэбны квоты для такіх справаздачных канцэртаў, як гэта было ў 2008 годзе.

vyskvarka:

— Атрымліваецца, вам для "заваявання" сталіцы патрэбны гэты каардынацыйна-прадзюсарскі цэнтр...

dzemiancuk:

— І яго функцыі можа выконваць Інстытут культуры Беларусі: адзін з аддзелаў установы, калі мы ўжо ўзнялі такое пытанне,

Зразумела адно: трэба, каб усе вобласці сабраліся разам і з дапамогай нашага Міністэрства культуры выпрацавалі канцэпцыю правядзення абласных творчых справаздач у Мінску. Каб не раз у пяцігодку іх праводзіць, а хаця б раз на тры гады.

ня. А тое, што варта выпраўляць, для нас — неаспрэчна. Пытанне да Любані: ці звярталіся вы па дапамогу да спонсараў?

vyskvarka:

— А іх проста няма ў Любанскім раёне.

adm:

— Пытанне да ўсіх удзельнікаў канферэнцыі: а што, ініцыятыва з вашага боку па прасоўванні ўласнай арт-прадукцыі цалкам выключаецца?

здолеў бы курыраваць канцэртны рух лепшых аматарскіх калектываў рэспублікі.

adm:

— І не адно канцэртны рух, але і Усебеларускі фестываль традыцыйнага мастацтва, гэты дарослы спадарожнік дзіцячай "Берагіні". А ладзіць такі фест можна калі і не ў сталіцы, дык у Азярцы, у Музеі народнай архітэктуры пад адкрытым небам.

panasiuk:

— А я не ставіў бы так пытанне: праводзіць толькі фальклорны фэст. 2008 год пераканаў, што кожная вобласць павінна перыядычна трымаць творчую справаздачу ў Мінску, і без жанравага, так бы мовіць, уціску. Я назваў бы такія мерапрыемствы, скажам, Днямі культуры абласцей у Мінску. І цягам гэтых Дзён мы ў сталіцы паказалі б усё лепшае, што створана і ў прафесійным, і ў аматарскім мастацтве, прэзентавалі б таксама рамеснікаў, фальклорныя гурты, тэатральныя прэм'еры, выстаўкі прафесійнага выяўленчага мастацтва... Гэта быў бы цудоўны стымул для далейшага развіцця рэгіянальнага мастацтва! Ды і ў Мінску не думалі б, што краіна заканчваецца за калыцавой дарогай...

adm:

— Віцебску тут больш пашанцавала...

panasiuk:

— Так, у яго ёсць "Славянскі базар...", дзе хапае месца і мастакам, і фалькларыстам, і рамеснікам. А мы — "галадаем" з-за недахопу маштабных творчых дзей, дзе можна было б паказаць сябе.

labuka:

— А ў нас не толькі "Славянскі базар...", але і яшчэ тры міжнародныя фестывалі: у Паставах,

больш самадастатковай. Так, у Мінску ладзіцца рамесніцкі фэст "Вясновы букет". Але ў Віцебску ўжо другі месяц, кожныя выхадныя, працуе вулічны "Віцебскі вернісаж", дзе выстаўляюцца мастакі вобласці і народныя майстры ці не з усіх па чарзе раённых дамоў рамёстваў... Прыязджайце!

adm:

— А яшчэ ў вас ёсць Цэнтр традыцыйнага мастацтва "Дзвіна" з процымай майстэрняй і выставачных залаў... Згодны, мы, вы — самадастатковыя. Так бы — у кожнай з абласцей. Але вы без Мінска абысціся можаце. Аднак ці абыдзецца без вас Мінск?

labuka:

— Канешне ж, мы — за пастаянныя творчыя стасункі са сталіцай. Але не хацелася б, каб нашы самадзейныя артысты і майстры традыцыйных мастацтваў былі толькі гэтакім дадаткам да нейкіх буйных сталічных мерапрыемстваў. Калі і прыязджаць у Мінск, дык — на асноўныя канцэртныя пляцоўкі!

zaruba:

— А з такімі пляцоўкамі для нас, рэгіянальных, — якраз і праблема... Шмат гаворак вялося і вядзецца пра стварэнне Рэспубліканскага музея беларускай традыцыйнай культуры. Дык мо

праблемнай, гутаркі... Пакуль мара пра цэнтр ці музей традыцыйнай культуры застаецца толькі марай, мы не без поспеху і ў Музеі беларускай архітэктуры і побыту выступаем. Але, натуральна, калі знаходзім сродкі туды дабрацца.

adm:

— Наконт рэкламы цяжка не пагадзіцца, бо пра сталічны Рэспубліканскі фестываль-кір-

labuka:

— І гэту гутарку варта весці з удзелам прадстаўнікоў улады... Мы, да прыкладу, марылі, што ў цэнтры Віцебска, побач з рэчкай Віцьбай, з'явіцца стацыянарны рамесніцкі цэнтр. Не атрымалася. На гэтым кавалачку зямлі будуць узводзіцца, наколькі мне вядома, рэстаран і гасцініца.

Падаецца, кожная вобласць цяпер становіцца ў творчым плане ўсё больш самадастатковай. Так, у Мінску ладзіцца рамесніцкі фэст "Вясновы букет". Але ў Віцебску ўжо другі месяц, кожныя выхадныя, працуе вулічны "Віцебскі вернісаж", дзе выстаўляюцца мастакі вобласці і народныя майстры ці не з усіх па чарзе раённых дамоў рамёстваў... Прыязджайце!

маш рамёстваў "Вясновы букет" амаль ніхто з мінчан не ведае. А калі хто і ведае, дык да Лошыцы, куды метро яшчэ не пракладзена, не кожны дабярэцца, нават у выхадны дзень. Вось і сёлета пэўныя майстры скардзіліся, што наведвальнікаў было мала. Відаць, дождж напалохаў...

zaruba:

— Я вось што думаю. За савецкім часам была добрая традыцыя шэфства раёнаў Мінска над чарнобыльскімі рэгіёнамі. Тады

dzemiancuk:

— Цалкам падтрымліваю прапанову правядзення абласных творчых справаздач!

vyskvarka:

— А калі хтосьці сумняваецца, што рэгіянальнае мастацтва (у нашым выпадку — аўтэнтчна фальклорнае) не з'яраэ сталічных залаў, дык згадаю, у такім выпадку, традыцыйныя імпрэзы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў "Фальклор беларускай глыбіні": праходзяць яны з пастаяннымі аншлагамі!..

гледачы ўбачаць так або іначай, чаго не скажаш пра абласныя музейныя экспазіцыі... У дадзеным выпадку пашанцавала ўжо Гродну, дзе праводзіцца Музейны форум... А што да музейных "гастролей" у, скажам, Музеі гісторыі Магілёва, які аднойчы ўжо прывозіў свае рарытэты ў Мінск?

baciukou:

— Канешне ж, наша прысутнасць у сталіцы залежыць ад наяўнасці рэдкіх музейных прадметаў. Статут ВКЛ цягам месяца экспанавалася ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Зараз мы адкрыты для працягу аналагічнага супрацоўніцтва з іншымі сталічнымі ўстановамі культуры. Але канкрэтна гэта плана такога ўзаемадзеяння ў нас пакуль няма. Наш музей — малады, толькі выкшталцоўваем канцэпцыю ўласных дзеянняў... А для выездаў патрэбны дадатковыя перасоўныя вітрыны, выставачныя модулі, якія каштуюць нятанна...

Ад рэдакцыі. *Дадзеная публікацыя — не ісціна ў апошняй інстанцыі. Мы далёкія ад пампезных планаў адраджэння, прынамсі, савецкіх традыцый шматдзённых творчых справаздач кожнай з беларускіх абласцей. Неаспрэчна і тое, што паслабленне сталічнай каардынацыі рэгіянальных культурных намаганняў стала вынікам пэўнай абласной творчай самадастатковасці. Але з*

"Сяброўства абласцей": міф ці рэальнасць?

Дуброўне, Браславе. І ў кожным строга "прапісаны" ўдзел творчых абласных сіл, у тым ліку рамеснікаў. Вельмі не хочацца, каб яны пачувалі сябе выканаўцамі, так бы мовіць, другарадных роляў. Апошнім часам актыўна выкарыстоўваем рэкламу, падключаем да гэтага і мясцовае тэлебачанне...

adm:

— У Віцебску пры гарадскім адзеле культуры нязменна паспяхова дзейнічае сувеніры салон "Фэст". А вось, напярэдадні Чэмпіянату свету па хакеі, не хацелі б аналагічную краму адкрыць у сталіцы? Ці ў гэтым няма камерцыйнага сэнсу?

labuka:

— Нам пад час Чэмпіянату прасцей утварыць у Мінску "Горад майстроў" Віцебшчыны, бо вопыт тут назапашаны, як разумееце, немалы. А крама — гэта арэнда, наэнкі, падаткі...

adm:

— Кацярына Пятроўна, дык мо наша рэдакцыйная дыскусія, у пэўнай ступені, — надуманая? Хтосьці скажа, што "К" хоча адрадзіць у сталіцы гэтую выстаўку абласных творчых дасягненняў з пампезным фантанам "Сяброўства рэгіёнаў"...

labuka:

— Хачу з гэтай нагоды выказаць сваё меркаванне. Падаецца, кожная вобласць цяпер становіцца ў творчым плане ўсё

шмат гаворак вялося і вядзецца пра стварэнне Рэспубліканскага музея беларускай традыцыйнай культуры. Дык мо мае сэнс адкрыць не музей, а — цэнтр, дзе і рамеснікі выстаўлялі б ды прадавалі свае творы, і канцэртная сцэна была б? Вось вам і пляцоўка для рэгулярных выступленняў лепшых з лепшых.

мае сэнс адкрыць не музей, а — цэнтр, дзе і рамеснікі выстаўлялі б ды прадавалі свае творы, і канцэртная сцэна была б? Вось вам і пляцоўка для рэгулярных выступленняў лепшых з лепшых!

dzemiancuk:

— Але гаворка, як я разумею, — пра вельмі няблізкую перспектыву. Да прыкладу, наш Заслужаны аматарскі калектыў "Шкляры" мог бы сабраць аўдыторыю і ў Мінску. Гэты ансамбль працуе на прафесійным узроўні і здатны даць паўнацэнны канцэрт. На Гродзеншчыне ён вельмі актыўна выступае. Дарэчы, і МТЗ яго нядаўна запрашаў. Але гэта вузкакарпаратыўныя стасункі пры поўнай адсутнасці нейкай мэтанакіраванай і паўнацэннай рэкламы.

labuka:

—Тое ж датычыцца і рэкламы нашых народных майстроў.

vyskvarka:

— Рэклама традыцыйнай культуры (асабліва на нашым тэлебачанні) — гэта ўвогуле тэма для асобнай,

нашы калектывы часцей у сталіцу выбіраліся. Варта традыцыі адраджаць, бо сувязь з Мінскам страціцца. А нашаму Палескаму краю ёсць што паказаць. Можна разважаць, ці патрэбны нам Усебеларускі фальклорны фэст, але неаспрэчным падаецца тое, што ўсё больш запатрабаванай сярод гараджан становіцца менавіта старадаўняя культура беларускага народа. Таму ў Мінск жадаем прывозіць не толькі нашы лепшыя фальклорныя гурты, але і ўзоры беларускіх спрадвечных промыслаў: бондарства, ганчарства... А то нашай вёскай Гарадной з Міжнародным пленэрам керамістаў ці не ўвесь свет захапляецца, але ж ці ведаюць пра яе ў Мінску?

panasiuk:

— Зразумела адно: трэба, каб усе вобласці сабраліся разам і з дапамогай нашага Міністэрства культуры выпрацавалі канцэпцыю правядзення абласных творчых справаздач у Мінску. Каб не раз у пяцігодку іх праводзіць, а хаця б раз на тры гады.

zaruba:

— І такая цікавасць да аўтэнтычнай характэрна на сёння для ўсіх краін Еўрасаюза. Так што і ў нашай сталіцы мы павінны годна прапагандаваць апошнюю. Хаця б для таго, каб ад свету не адставаць.

adm:

— Аб праблемах прафесійнага мастакоўскай суполкі мы ўжо гаварылі, а як пачуваюць сябе музейшчыкі? З прадстаўнікамі абласнога тэатральнага мастацтва ўсё больш-менш зразумела. Ёсць Нацыянальная тэатральная прэмія — лепшыя спектаклі абласных драмтэатраў мінскія

рахункаў нельга скідаваць і тое, што мінскай мастацкай палітры іншым разам бракуе яркіх фарбаў з месцаў, як і дакладна выпрацаванай стратэгіі ўзаемадзеяння ў сферы прафесійнага і аматарскага мастацтва, а таксама — адзінага "штаба" і адзінага цэнтра па прапагандзе лепшых дасягненняў нацыянальнай культуры. Словам, мы толькі распачынаем дыскусію на пазначаную сёння тэму і чакаем зацікаўленых водгукаў ды прапаноў з нашых рэгіёнаў.

Матэрыялы он-лайн-канферэнцыі падрыхтаваў Юген РАГІН

НАГАДВАЕМ!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ІІ ПАЎГОДДЗЕ 2013 г.

Папсісныя індэксы:
індывідуальная папсіска — 63875,
ведамасная папсіска — 638752.

ЦЭНТР МІНСКА: КАМУ ПАТРЭБНЫ ПАТЭНЦЫЯЛЬНЫ "АХВАРЫ" АДНАУЛЕННЯ?

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах сённяшняга нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** тэму на www.facebook.com/kimpressby, www.twitter.com/kultura_by/

Клімавічына: фэст радасці і пазітыву

Дыпламатычную місію яднання дзіцячых талентаў розных народаў ужо 13-е лета запар годна выконвае Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці "Залатая пчолка", што праходзіць у невялікім гарадку Клімавічы. Сёлета фэст сабраў каля 600 юных талентаў з 11 краін: Беларусі, Казахстана, Латвіі, Літвы, Малдовы, Расіі, Славакіі, Турцыі, Украіны, Фінляндыі, Эстоніі.

"Залатая пчолка": салодкі смак творчасці

Цягам чатырох дзён у Клімавічах вірвала сапраўднае свята творчасці і дзяцінства: не сціхалі розныя мовы свету, гучала вясёлая музыка, а ўсё наваколле было напоўнена яркімі вясёлкавымі фарбамі. Святочнаму канцэрту папярэднічала адкрыццё скульптурнай кампазіцыі "Залатая пчолка", якую ўстанавілі ў гарадскім парку. Сымвалічна, што ў гэтым мерапрыемстве прыняла ўдзел адна з зорчак беларускай эстрады, заўважаная некалі менавіта на "Залатой пчолцы", — лаўрэат Міжнароднага дзіцячага конкурсу "Еўрабачанне" Лідзія Заблоцкая.

На ўрачыстым адкрыцці фэсту — 31 чэрвеня — прысутнічалі намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Васіль Чэрнік, намеснік старшыні Магілёўскага аблвыканкама Валерый Малашка, начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец, кіраўніцтва Клімавіцкага раёна.

Васіль Чэрнік зазначыў, што фестываль "Залатая пчолка" з'яўляецца асаблівым і ўнікальным у сваім родзе, і адметна, што ён заўсёды праходзіць у Міжнародны дзень абароны дзіцяцей...

На гарадской плошчы не хапала месца. Яно і не дзіва: выступалі лепшыя гурты і выканаўцы... Самым адказным ды напружаным момантам для ўдзельнікаў сталі конкурсныя прагляды і праслухоўванні. Лепшых вызначала камплетнае журы, у склад якога ўвайшлі вядучыя дзеячы культуры Беларусі ды замежжа. Журы ацэньвалі талент канкурсантаў у васьмі намінацыях: народна-эстрадныя спева (салісты і калектывы), народна-сцэнічны і эстрадны танец, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва. Ацэньвалі таленты ў дзвюх узроставых групках: ад 9 да 12 і ад 13 да 16 гадоў. Нагадаем, што лаўрэатамі гэтага фестывалю былі ў свой час Лідзія Заблоцкая, Ксенія Сітнік, Андрэй Кунец...

Праходзілі і традыцыйныя конкурсы малюнка — на мальберце і на асфальце. Але конкурсная праграма — гэта толькі адзін бок фэсту. Яскравымі і незабыўнымі эпізодамі

Уладальнік Гран-пры Ягор Шаранкоў.

святая сталі канцэртная праграма беларускіх выканаўцаў (удзельнікаў і гасцей фестывалю) "Мы — беларусы", забяўляльная танцавальная праграма "Дыскаданс". Запомніліся гасцям і жыхарам горада святочны канцэрт "Планета сяброў" з творчымі прэзентацыямі краін — удзельніц фестывалю, канцэрт "Падарунак ад МТС". З раніцы да вечара ў гарадскім парку і наўкол яго праходзілі выстаўка дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, вернісаж дзіцячых фальклорных падворкаў, ладзіліся шматлікія гульні і праграмы, атрымаўшы, працаваў гандаль.

Папраўдзе феерычным ордэрам фэсту стала святочнае шэсце ўдзельнікаў па горадзе і заключны гала-канцэрт "Баль талентаў" на сцэне амфітэатра ў гарадскім парку...

Сёлета ўладальнікамі Гран-пры сталі Ягор Шаранкоў (Светлагорск) і вакальны ансамбль "Міні-джаз" (Вільнюс, Літва), якія выступалі ў намінацыі "Эстрадныя спева", народны ансамбль танца "Бусуёк Малдавенск" (г. Сынжэрэй, Малдова) і ансамбль сучаснага танца "Ракета" (Ніжні Ноўгарад, Расія) — у намінацыях "На-

родны танец" і "Эстрадны танец" адпаведна, а таксама Таццяна Рабкова з Горак у намінацыі "Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва" і Яўгенія Яблонская з Гродна — "Выяўленчае мастацтва".

Можна доўга пералічваць імёны юных спевакоў, мастакоў і ўмельцаў, назвы дзіцячых вакальных і харэаграфічных калектываў, якія скарылі сваім яскравым талентам сэрцы глядачоў і членаў журы. Зразумела, што з шасці соцень удзельнікаў далёка не кожнаму дасталося прызавое месца, але на тое ён і конкурс: канкурэнцыя тут — як і ў "дарослым" жыцці, на вялікай сцэне. Але ж "Залатая пчолка" — гэта адкрытая пляцоўка для юных талентаў з усяго свету, і кожны знаходзіць тут прыхільнікаў сваёй творчасці, свайго ўдзячнага глядача. Відаць, галоўнае ў гэтым чудаўным фестывалі — зусім не афіцыйныя вынікі, пратаколы ды прызавыя месцы, хаця і гэта адыграе сваю ролю ў жыцці ды творчым сталенні многіх дзіцяцей. Самае важнае ў дзіцячым фестывалі на Клімавіцкай зямлі — атмосфера радасці і пазітыву, вольны дух творчасці ў самых розных яе праявах.

Вольга СЕМЧАНКА, вядучы рэдактар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы
На здымках: пад час фэсту; скульптурная кампазіцыя "Залатая пчолка".

Мінск: конкурс прафесіяналаў

Яна ажыўляе казкі

Шэсць таленавітых, адважных і крэатыўных дзяўчат паспрабавалі даказаць, што яны яшчэ і дасведчаныя бібліятэкары. Конкурс прафесійнага майстэрства праводзіў міжведамасны гарадскі бібліятэчны савет.

Прадстаўніцы трох сталічных універсітэтаў — БДЭУ, БДПУ імя М.Танка і БНТУ — сустрэліся з супрацоўнікамі Цэнтралізаванай сістэмы дзіцячых бібліятэк, Цэнтралізаванай сістэмы дзяржаўных публічных бібліятэк і Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь.

Па напружанасці спаборніцтва, насычанасці конкурснай праграмы і атмасферы хоць і сяброўскага, але ўсё ж такі змагання конкурс "Лепшыя прафесіі-2013" можна параўнаць хіба што з фіналам Вышэйшай лігі КВЗ. Праўда, у нас пад час падліку галасоў выступалі яшчэ і студэнты БДУКІМ, падтрымлівалі песнямі дзяўчынак — намінантак на ганаровы тытул.

Пасля першага і, мабыць, аднаго з самых важных конкурсаў — "Візітоўкі" — стала зразумела, што барацьба будзе сур'ёзная. Але фаварыт вызначыўся адразу: Марына Петрашке-

віч — сціплая, таленавітая і вынаходлівая, якая ўсё свае ідэі ды задумы з задавальненнем увасабляе ў Дзіцячай бібліятэцы № 8. Але і іншыя бібліятэкары прыемна здзівілі: і песні, і відэаролікі, і проста яркія прэзентацыі — усё стыльна, цікава, тэматычна разнастайна.

Перамагла ўсё ж Марына. Ейныя творчыя праекты радуць дзетак, здзіўляюць дарослых — словам, павялічваюць колькасць чытачоў. Марына ажыўляе казкі, ахвотна піша артыкулы і кнігі пра бібліятэку, будзе хатку з... палачак ад марозіва, дзе потым жывуць героі кнігі, прыдумляе захапляльныя прыгоды, якія заўсёды звязаны з чытаннем... І яшчэ шмат-шмат усяго.

Віншuem пераможцу! А таксама — яе дастойных канкурэнтаў, што заваявалі "срэбра" і "бронзу", — Вольгу Журомскую з БДПУ імя М.Танка ды Аксану Кухарэнка з Цэнтралізаванай сістэмы дзяржаўных публічных бібліятэк Мінска. І — запрашаем усіх у бібліятэкі: на свае вочы ўбачыць, што дзяўчаты-бібліятэкары — сапраўды прафесіяналы ды выдумшчыцы!..

Вікторыя БАРОДЗІЧ, метадыст аддзела маркетынгу ЦГДБ імя М.Астроўскага

Любаншчына: рэканструкцыя абраду

Пятрок чакае...

На пачатку ліпеня Студэнцкае этнаграфічнае Таварыства, пры падтрымцы Любанскага раённага цэнтра культуры, правядзе ў вёсцы Шыпілавічы рэканструкцыю каляндарна-абрадавых святаў "Купалле" і "Пятрок".

Рэспубліканская маладзёжная грамадская арганізацыя з 1998 года ладзіла шматлікія этнаграфічныя экспедыцыі ў самыя розныя рэгіёны Беларусі. Складзены і вялікі архіў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, што захавалася ў краіне. Таварыства цесна супрацоўнічае з навукова-даследчымі і навучальнымі ўстановамі, якія ахвотна перадаюць этнаграфічны матэрыял для захавання ды апрацоўкі. СЭТ рэгулярна ладзіць выстаўкі, выдае фальклорныя матэрыялы (друкаваныя і электронныя), стварае гурткі па навучанні народным рамёствам, спевам і танцам. Акрамя таго, СЭТ штогод выступае арганізатарам народных святаў і абрадаў.

Бліжэйшая этнапаздзея — Пятроўскі фестываль, што адбудзецца на пачатку ліпеня на Любаншчыне. Вёска Шыпіла-

вічы ўжо ў трэці раз стане на некалькі дзён культурным цэнтрам раёна.

Арганізатар свята, выгукніца першага складу фальклорнага калектыву "Верабейкі" Любанскага РЦК Настася Кухарэнка распавяла, што сёлета мерапрыемства складаецца з трох частак.

У прыватнасці, у ноч з 6 на 7 ліпеня мае ладзіцца старажытны славянскі абрад "Купалле", пад час якога можна будзе далучыцца да танцавальнай акцыі "Лявоніха на сто пар".

Напрыканцы фестывалю — 12 ліпеня — адбудзецца рэканструкцыя каляндарна-абрадавага свята "Пятрок" (Пятровіца) ды гасцявога кірмашу на Петрака.

Дарэчы, адна з умоў удзелу ў этнафестывалі — наўнасць народнага строю. Між тым, СЭТ зараз ладзіць майстар-класы па пашыве народнай жаночай кашулі. Кроіць, аздабляць швы, рабіць гузікі і вышываць процягам вучыць сябра таварыства, выкладчык традыцыйнага ткацтва і валення Настася Глушко.

Алена МАЧУЛЬСКАЯ, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ

Бяспека

Каб без праблем!

Для дзяцей летні адпачынак — радасць: ні ўрокаў, ні хатніх заданняў. А для многіх бацькоў лета — галаўны боль. Куды дзецям дзіця, каб яно заставалася пад наглядам? Па-першае, вясковыя бабулі-дзядулі ёсць не ва ўсіх, а ўтрымліваць сына ці дачку ў тлумным горадзе таксама не хочацца. А пад другое, адпачынак павінен быць бяспечным. Ці ж сакрэт, што менавіта на вакацыях, калі дзеці прадастаўлены самі сабе, з імі і адбываюцца няшчасныя выпадкі?

Добра, калі ёсць магчымасць адправіць дзіця ў летнік, аздараўленчы цэнтр. Дасуг там — арганізаваны, адказнасць за дысцыпліну нясуць педагогі-выхавацелі. І бацькі са спакойнай душой перададуць сваіх дзяцей персаналу ўстановаў. Але не варта забываць, што летнікі і цэнтры — месцы масавага кругласутачнага знаходжання людзей.

Значыць, бяспечнаму адпачынку тут павінна надавацца першарадная ўвага.

Яшчэ да адкрыцця летняга сезона кіраўніцтва павінна забяспечыць рамоні будынкаў. Не апошнія месца ў спісе абавязкаў адміністрацыі займае і адказнасць за супрацьпажарны стан аб'ектаў. Маюцца на ўвазе выкананне патрабаванняў супрацьпажарнай бяспекі, захаванне супрацьпажарнага рэжыму на тэрыторыі дзіцячага гарадка, распрацоўка алгарытму дзеянняў у выпадку ўзнікнення пажару ды іншых надзвычайных сітуацый, арганізацыя дзяжурства ў начны час, забяспечэнне належнага стану шляхоў эвакуацыі, забяспечэнне памяшканняў сувязю і неабходнай колькасцю сродкаў пажаратушэння, недапушчальнасць захоўвання ў будынках і на тэрыторыі лёгкаўзгаральных рэчываў ды матэрыялаў, наяўнасць вольных пад'ездаў пажарных машын да ўсіх будынкаў, збудаванняў і крыніц вады.

Таццяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС г. Мінска

У Мінску адбылася Другая Рэгіянальная сустрэча экспертаў з міжнародным удзелам "Пытанні і перспектывы мастацкай адукацыі і адукацыі пры дапамозе мастацтва ў краінах СНД: развіццё творчага патэнцыялу ў XXI стагоддзі". Яе галоўным вынікам стаўся запуск Абсерваторыі мастацкай адукацыі краін СНД. Паказальна, што першую такую сустрэчу ў 2010-м ладзіла Міністэрства адукацыі Беларусі. Цяперашняю — Міністэрства культуры. Гэта сведчыць пра зацікаўленасць абодвух ведамстваў ва ўдасканаленні нашай сістэмы адукацыі і развіццё творчага патэнцыялу маладога пакалення ва ўсіх сферах.

маўляў, у школы рынуцца самыя таленавітыя творцы, апантаная моладзь, бо аплачваць арэнду майстэрні сёння не ўсім па кішэні. А тут мастак атрымае "два ў адным": і месца пастаяннай працы, і месца для сваёй уласнай творчай работы. "Два ў адным" атрымаюць і вучні: і месца для заняткаў, і "персональную выстаўку" настаўніка, якая дапаможа ім разумець і іншыя жывапісныя палотны. Дадамо, нешта падобнае магло б быць і для музыкантаў — у выглядзе студыі гуказапісу, добрых інструментаў і да т.п.

Між іншым, штосці з гэтага ўжо рэалізуецца, бо многія праблемы могуць быць вырашаны на месцах. Калі дырэктар школы ўсведамляе значнасць мастацкага складніка ў агульнаадукацыйным працэсе, дык ён мае паўнамоцтвы адкрыць і мастацкую студыю, і музычную — былі б жаданне ды прапанова. Так што ўжо сёння, не чакаючы ўказанняў "зверху", многае можа рабіцца ў індывідуальным парадку — і з часам стаць масавай з'явай.

даацрнвваем гэта, не вядуцца сацыялагічныя даследаванні дзейнасці тых жа начных клубаў, дыскатэк, праз якія працягваецца "адукацыя" моладзі.

Вучыць ці развіваць — вось дзе пытанне!

Беларусь здаўна ганарыцца тым, што ў нас захавалася добра распрацаваная і апрабаваная яшчэ ў савецкія гады сістэма трохпрыступкавай мастацкай адукацыі. Спачатку — пачатковае навучанне, на ўзроўні дзіцячых музычных, мастацкіх, харэаграфічных школ (паводле цяперашняга азначэння — школ мастацтваў). Далей — сярэдняя спецыялізаваная адукацыя ў гімназіях, вучылішчах, каледжах. Нарэшце, ВНУ мастацкага профілю, пасля чаго ёсць магчымасць далейшага ўдасканалення прафесійнага майстэрства ў магістратуры ды аспірантуры, а да нядаўняга часу — яшчэ і ў асістэнтуры-стажыроўцы (ужо некалькі гадоў як гэтую форму, прызначаную

Рэйтынг ідэй з інтэрнэт-прасторы

Знайсці таленавітых праз Сеціва...

Людміла ДУДАРАВА,
начальнік аддзела культуры
Дубровенскага райвыканкама

Сёння ніводнае структурнае падраздзяленне аддзела культуры, ніводная ўстанова культуры Дубровеншчыны не можа абысціся без інтэрнэт-рэсурсаў. Гэта — крыніца крэатыву і інфармацыі, сродак дзелавых стасункаў. Інакш кажучы, без камп'ютарнай "узброенасці" пра эфектыўнасць нашай працы і казаць не выпадае.

1. Сеціва запрашае гасцей

Інтэрнэт і электронная пошта дапамагаюць у падрыхтоўцы Міжнароднага фестывалю песні і музыкі "Дняпроўскія галасы ў Дуброўне", які сёлета святкуе 20-годдзе. І пастаянна ў фестывальнай праграме прымаюць удзел мастацкія калектывы з васьмі — дзевяці краін. Менавіта Інтэрнэт дапамагае знайсці ды запраціць іх, а таксама — вырашыць усе арганізацыйныя пытанні, азнаёміць калектывы з праграмай фестывалю, яго праектамі. Тыя, хто ўпершыню збіраецца наведаць наш горад, імкнуцца не толькі больш даведацца пра яго, але і пазнаёміцца з каментарыямі калектываў, што ўжо прымалі ўдзел у фестывалі. Натуральна, і нам цікава пазнаёміцца з уражаннямі, якія засталіся ў нашых гасцей. Вельмі спадабаўся, да прыкладу, відэаролік "Прыгоды латвійцаў у Беларусі", які размясцілі ў Сеціве ўдзельнікі фестывалю з горада Краслава.

2. Калі бабуля чытае... рэп

Інтэрнэт — гэта дзейсны сродак рэкламы. Менавіта ў Сеціве можна сустрэць найбольш цікавыя моманты з мерапрыемстваў нашага раённага Дома культуры. Так, пераможца шоу-праграмы "Супербабуля-2012" Таццяна Толчыкава стала папраўдзе знакамітай пасля таго, як фрагмент "візіткі", дзе бабуля чытае... рэп, быў размешчаны ў Інтэрнэце. Яго паглядзела 25 690 чалавек, у тым ліку карыстальнікі з Канады, Украіны, Расіі... Пасля такога рэкорду сожэты пра "Супербабулю" і пра наш раённы Дом культуры былі зняты на СТБ, АНТ...

Больш за тры тысячы праглядзяў — у музычнага нумара, які стаў пераможцам раённай шоу-праграмы "Хвіліна славы". Доўга абмяркоўваліся ў нашым горадзе рэкламны ролік Клуба маладой сям'і "Гармонія" раённага Дома культуры, асобныя нумары з шоу-праграмы для моладзі "Ідэальны хлопец"... Таленавітая творчая моладзь нашага РДК спрабуе сябе і ў запісах кліпаў, што таксама можна сустрэць у Сеціве.

3. Дык якая вёска — аддаленая?

Інтэрнэт — крыніца інфармацыі. Таму аддзел культуры імкнецца, каб у кожнай сельскай бібліятэцы быў доступ да Сеціва. На сённяшні дзень з 17 бібліятэк аграгарадкаў 14 — камп'ютарызаваны і маюць магчымасць выхаду ў Інтэрнэт, а гэта значыць, што аддаленасць вёскі ўжо не мае вялікага значэння.

4. Выдаём буклеты

Акрамя таго, Інтэрнэт з'яўляецца важнай крыніцай краязнаўчых ведаў. Аддзел маркетынгу ЦРБ падрыхтаваў і выпусціў для агульнага карыстання буклеты "Кляштар бернардынцаў — нямы сведка гісторыі", "Цудадзейная крыніца" — пра крыніцу Кіраўскага гаю, якая ахутана мноствам легенд, "Подзвіг не дзеля славы" — пра героя руска-турэцкай вайны Аляксандра Казарскага.

Асноўная частка інфармацыі, мастацкае афармленне і выяўленчы матэрыял для гэтых выданняў бярыцца з інтэрнэт-крыніц. Так, ужо трэці год аддзел маркетынгу выпускае серыю буклетаў "Беларускія пісьменнікі-нобіляры" з метадычнымі рэкамендацыямі для бібліятэчных супрацоўнікаў.

5. Уся музыка свету

Сеціва дапамагае і Дзіцячай школе мастацтваў пры рэалізацыі розных праектаў. Так да 200-годдзя з дня нараджэння Дж.Вердзі настаўнікі ДШМ распавялі навучэнцам пра яго творчасць. Знаёмства з "Аідай", "Травятай" ды іншымі кампазіцыямі адбылося менавіта з дапамогай Інтэрнэту. А ў выніку была арганізавана выстаўка вучнёўскіх работ па творчых знакамітага кампазітара.

Другі сумесны праект харэаграфічнага і выяўленчага аддзяленняў ДШМ прадставіў глядачам казку "Прыгоды Бураціна". З дзіцячых малюнкаў быў створаны фільм, які агучвалі самі дзеці. А потым глядачы з задавальненнем паглядзелі і харэаграфічнае выступленне.

Навошта абсерваторыя для кансерваторыі?

Вывучэнне з даручэннем: зрабі паўзу — намалюй "мікст"!

У неабходнасці пашырэння мастацкай адукаванасці грамадства сёння ніхто не сумняваецца. Рыта Ірвін (Канада), які ўзначальвае Міжнароднае супольніцтва "Адукацыя праз мастацтва" (InSEA), звярнуў увагу на розныя судносныя мастацтва і адукацыі. Бо сутыкненне з мастацтвам на працягу ўсяго жыцця, ва ўсіх узростах нязмушана працягвае працэс адукацыі чалавека, нават калі ён гэтага не заўважае. Выхоўваючы ў чалавеку не толькі эмацыйнасць ды духоўныя якасці, але і ўласна фантазію, мастацтва павышае крэатыўнасць мыслення і тым самым углыбае на жыццё як асобных людзей, так і ўсяго грамадства. Так што яно патрэбна не толькі гуманітарыям, але і тэхнарам — для прыняцця нестандартных рашэнняў! Пра гэта казаў і Мар'ян Прэводнік (Славенія) — старшыня Еўрапейскага рэгіянальнага савета InSEA. Мастацтва не толькі наладжае ўзаемауменне між народамі — яно стымулюе інавацыйны патэнцыял грамадства. Дык можа, з часам і ў рэкламныя ролікі будуць унесены змяненні? Напрыклад, такія: "Зрабі паўзу — схадзі на выстаўку, спектакль ці канцэрт!". Або яшчэ лепш: "Зрабі паўзу — намалюй і сыграй!". Бо такое стасціжённе навакольнага свету "знутры", праз уласныя мастацкія спробы, дае новае, больш глыбокае, разуменне рэчаіснасці. Новае — і інавацыйнае, як стала модна казаць.

На жаль, да рэкламных слогаў справа пакуль не дайшла. Затое апошнім часам прымаліся разнастайныя сур'ёзныя дакументы — як унутры кожнай дзяржавы, так і міжнародныя: "Дарожная карта мастацкай адукацыі (Лісабон, 2006 г.)", "Сеульскі парадак дня: мэты мастацкай адукацыі (Сеул, 2010 г.)". Сярод краін — удзельніц СНД распрацаваны і Канцэпцыя адукацыі ў галіне культуры і мастацтва, і Рэкамендацыі па закандаўчым забеспячэнні развіцця мастацкай адукацыі. Але працэс гэты павінен быць няспынным — як і сама адукацыя. Вось і на цяперашняй сустрэчы быў складзены афіцыйны дакумент, дзе прадгледжана, што варта рабіць кожнай краіне для далейшага вывучэння ды вырашэння пастаўленых праблем. Прайшоўшы цягам месяца дзяржаўнае ўзгадненне на месцах, План сумесных дзеянняў будзе зацверджаны. Кожная краіна, такім чынам, атрымае сваё "даручэнне", каб асобныя намаганні былі з'яднаны, а лепшы вопыт — пераняты.

"Мастакоўня": два ў адным

Вялікі ўнёсак у агульны кошык робіць і Беларусь. Нашы дэлегаты, дарэчы, былі аднымі з самых актыўных, што сведчыла пра іх неабыякавае стаўленне да ўзнятых праблем. Цікавыя прапановы агучваліся імі і ў зале пасяджэнняў, і ў кулуарах. Сярод іх — падключэнне да размовы не толькі тэарэтыкаў ды метадыстаў, але і, найперш, практыкаў, выкладчыкаў, нават саміх студэнтаў. Ці яшчэ: вылучыць у школах адзін кабінет (гэткую "шпакоўню", няхай нават у падвале ці паддашкі) — пад майстэрню для маладога мастака. І дамовіцца, каб ён там, акрамя ўласнай творчай працы, займаўся б з дзецьмі. Тады,

Ужо ўлетку, угэўнены доктар філасофскіх навук, прафесар Вадзім Салееў, у Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў выйдзе часопіс "Артэфакт", дзе будзе спецыяльны раздзел, прысвечаны мастацкай адукацыі. Так што перадавы вопыт пачне перадавацца яшчэ хутчэй.

Даросля — у аўтсайдарых

Адным з самых цікавых і змястоўных быў даклад Алены Гуляевай — кандыдата педагогічных навук, начальніка аддзела ўстаноў адукацыі і работы з творчай моладдзю Міністэрства культуры Беларусі. Метадам сацыялагічнага апытання, пытанні якога рассыпаліся па розных краінах, яна прааналізавала становішча і вопыт замежнікаў.

Усе эксперты сышліся ў тым, што будучыня — за міждысцыплінарным падыходам, выкарыстаннем розных крыніц фінансавання (бюджэтных, пазабюджэтных, лакальных — іншымі словамі, усіх, якія толькі магчымы), уяўдзеннем ільгот для розных катэгорый насельніцтва (у некаторых краінах — не толькі для малазабяспечаных катэгорый насельніцтва, але і, да прыкладу, для імігрантаў, каб тыя хутчэй спасцігалі нацыянальную культуру новай для іх краіны).

Высветлілася, што практычна паўсоль у групе аўтсайдары — дадатковая адукацыя для дарослых. Са свайго боку, заўважаю, што ў некаторых краінах гэтая праблема здымцаецца праз такую, здавалася б, звыклую ў нас форму, як "клуб па інтарэсах". Суполка аматараў мастацтва напрудадні якой-небудзь падзеі (адкрыцця выстаўкі, прэм'еры і г. д.) унікае ва ўсе дэталі будучай з'явы, а потым разам абмяркоўвае пачуе і ўбачанае. Асаблівым попытам карыстаюцца такія "курсы-клубы" сярод жонак палітыкаў ды бізнесменаў, бо сваёй дасведчанасцю, умненнем выказаць слушную думку пра розныя віды мастацтва "чароўныя дамы" ўзнікаюць рэйтынг сваіх мужоў. Штосці падобнае было і ў нас — да прыкладу, Клуб аматараў оперы, які дзейнічаў пры нашым Вялікім тэатры ў 1980-я. Сёння падобнае згуртаванне маюць прыхільнікі драматычнага мастацтва, праўда, не сярод бізнесменаў, а — пенсіянераў, што дружна прыходзяць на прэ-паказы ды прагной спектакляў.

Прадстаўнікі краін СНД распавядалі пра ўласныя напрацоўкі. Ва Узбекістане, да прыкладу, узяты дзяржаўны курс на ўмацаванне матэрыяльнай базы дзіцячых музычных школ. Там будуюцца ажно 300 новых ДМШ, укамплектаваныя добрымі музычнымі інструментамі. Пра выкладчыкаў, якія прыйдуць у гэтыя школы, паклапоцяцца пазней. У Арменіі, наадварот, акцэнтуюцца сама асоба педагога, бо за апантаным творчым чалавекам заўсёды пацягнуцца астатнія. У Таджыкістане асабліваю ўвагу надаюць сямейным ансамблям, дзе дзятва навучаецца ў бацькоў. Ва Украіне мастацкія дысцыпліны, як і раней, выкладаюцца ва ўсіх класах школы, а не толькі ў малодшых, як у нас.

Разам з тым, было заўважана, што ніякая колькасць школьных гадзін, адведзеных на заняткі мастацтвам, не перакрые той інфармацыі, якая чэрпаецца з соцыуму. Пакуль мы не-

не для навукоўцаў, а для музыкантаў-выканаўцаў, скарацілі). Паступальнасць і паслядоўнасць, калі паміж рознымі прыступкамі існуе пераемнасць, — вось тыя прыцыпы, якія забяспечваюць непарыўнасць адукацыі ў абранай сферы. І ўжо з маленства будучага спецыяліста настрайваюць на тое, што ўдасканалвацца ён будзе ўсё жыццё.

Еўрапейскі пункт гледжання на ўсё гэта — прыцыпова іншы: лічыцца, што надта ранні выбар прафесіі можа траўміраваць асобу, абмежаваць шматграннасць развіцця чалавека, прынесці расчараванне ў прафесіі і, у далейшым, незадаволенасць усім сваім лёсам. Да таго ж, калі чалавеку адразу прывіваюцца правільныя прафесійныя навікі, калі ён з самага пачатку адчувае і разумее ўсю бязмежнасць мастацкага акіяна, дык бывае скаваны ў творчых фантазіях, не асабліва схільны да пошуку ўласных шляхоў: маўляў, чаго шукаць, калі ўсё знойдзена і ўсе даўно ведаюць, як рабіць правільна?

Захад настойвае на наступным прыцыпе: зацікавілася чымсьці дзіця — няхай паспрабуе. А раптам яго зацікавіць штосці іншае, нават супрацьлеглае? Няхай паспрабуе і гэта. У выніку на нечым спыніцца, а галоўнае — будзе ўмець усё: граць патроху на розных інструментах, маляваць, танцаваць і г. д. Чым не рознакавая асоба? А калі раптам пацярпіць фіяску ў якой-небудзь сферы, дык без асаблівага псіхалагічнага бар'ера прыйдзе да іншай прафесіі, не "зацыкліваючыся" на думках, што ўсё жыццё прайшло дарма.

Уласна кажучы, кожная з сістэм мае свае плюсы і мінусы. Пэўна, найбольш плённым было б сталучаць іх, шукаючы індывідуальны падыход да кожнага чалавека. Заўважаю, што, на маю думку, аднакавае развіццё сістэмы ранняй адукацыі прывяло да таго, што ў нашай краіне, як і на ўсёй постсавецкай прасторы, было ўзрошчана больш высакласных акадэмічных музыкантаў, чым... іх зацікаўленых слухачоў, дасведчаных аматараў, гарача ўлюбёных у мастацтва і схільных падтрымліваць яго, у тым ліку — грашыма. Разам з тым, страчваць заваёвы добрай падрыхтоўкі спецыялістаў было б немэтазгодна: разбурыць — заўсёды прасцей, чым адбудаваць нанова. Але канчатковага рашэння па гэтым пытанні пакуль не знойдзена. Можа, дапаможа Абсерваторыя?

Абсерваторыя для вырошчвання зорак

Само слова "абсерваторыя" азначае не толькі разгляданне зорак у тэлескоп. Яно пераключаецца як "ўстанова, дзе навукоўцы штосці назіраюць, вывучаюць і аналізуюць".

Прэзентацыя і запуск Абсерваторыі мастацкай адукацыі краін СНД сталася кульмінацыяй ўсяго мерапрыемства. Гэты інфармацыйны рэсурс (buk.by/cd) утрымлівае навіны, навуковыя распрацоўкі, праекты дзесці краін свету. Права каардынаваць Абсерваторыю перададзена Інстытуту мастацкай адукацыі Расійскай акадэміі адукацыі. Карыстайцеся!..

Надзея БУНЦЭВІЧ

Падобныя сустрэчы абласная бібліятэка ладзіць не ўпершыню. Іх тэматыка заўжды датычыцца актуальных для беларускай гістарычнай навукі пытанняў і выклікае вялікую цікавасць у навукоўцаў сумежных з Беларуссю краін. Інакш кажучы — у нашых суседзяў, з якімі мы ў розныя часы ўтваралі адзіную палітычную ды культурную прастору. Восі і сёлета на юбілей легендарнай кнігі ў Брэст прыехалі госці з Украіны, Расіі, Польшчы, Латвіі і Літвы. Фактычна рабочымі мовамі "круглага стала" былі беларуская, руская, украінская і польская. Навукоўцы лёгка пераходзілі з мовы на мову. Патрэбы ў перакладзе не было.

Своеасаблівым камертонам для ўдзельнікаў сумоўя сталі выступленні намесніка дырэктара па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці На-

лаў, палітычную эліту краіны, "некаранаваных каралёў" ВКЛ, не здолеў скласці рэальную канкурэнцыю праваслаўю і каталіцызму. Між тым, у дадзеным міжканфесійным канфлікце часоў Сярэднявечча — вытокі шэрагу геапалітычных праблем сучаснасці.

Адзін з аспектаў гэтай вялікай тэмы быў асэнсаваны ў дакладзе дэкана гістарычнага факультэта Драгобыцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя

ці і культурнай акцыяй, — тут выразна прасочваецца палітычны чыннік. Для свярджэння свайго разумення хрысціянскага канона, які для еўрапейскіх краін з'яўляўся стрыжнем дзяржаўнай ідэалогіі, Радзівілы не шкадавалі грошай на "прапагандысцкую літаратуру", замаўляючы яе кампаненты ў перадавых на той час краінах. Іх "Біблія" па мастацкай аздобе і друкарскай якасці пераўзыходзіла

Напрыканцы мая ў Брэсце адбыўся міжнародны "круглы стол" "Берасцейская Біблія" — унікальны помнік культуры: да 450-годдзя выдання". Арганізавалі навуковае сумоўе ўпраўленне культуры Брэсцкага аблвыканкама і Брэсцкая абласная бібліятэка імя Максіма Горкага.

Кніга, праз якую Брэст замацаваўся на карце Еўропы

цыянальнай бібліятэкі Беларусі Аляксандра Сушы "Берасцейская Біблія" як помнік кніжнай культуры Беларусі і загадкава аддзела рэдкай кнігі Расійскай Нацыянальнай бібліятэкі (г. Санкт-Пецярбург) Мікалая Нікалаева "Які дыяметр юбілейнага торта ў 450-ы дзень нараджэння?": Берасцейская Біблія як прадмет даследавання". Пра выданне славаўтай кнігі казалі як пра эпохальную з'яву не толькі для ўсяго абшару колішняга Вялікага Княства Літоўскага і Польскага Каралеўства, але і для тагачаснай Масковіі. Пра гэта сведчыць і геаграфія распаўсюджвання "Берасцейскай Бібліі".

Выклікала цікавасць выступленне загадкава кафедраў гісторыі славянскіх народаў Брэсцкага ўніверсітэта Аляксандра Вабішчэвіча "Рэфармацыя ў ВКЛ у беларускіх гістарычных даследаваннях". З яго вынікае, што роля пратэстантызму ў беларускай канфесійнай, палітычнай і культурнай гісторыі абшару Вялікага Княства Літоўскага дагэтуль не акрэслена. Фактычна, няма навукова абгрунтаванага адказу на пытанне, чаму пратэстантызм, маючы ў пры-

лічэнні Івана Франка (Украіна) Леаніда Цімашэнкі "Берасцейская Біблія" ў кантэксце ўплыву пратэстанцкай рэлігійнай культуры на праваслаўную культуру". Нягледзячы на стан канфлікту, абумоўленага палітычнай рэчаіснасцю, на нягледу ў шэрагу маральна-этычных пытанняў, дзве плыні хрысціянства, аднак, знаходзіліся ў культурным кантакце і ўзаемна ўплывалі адна на адну.

Шэраг выступленняў уяўляў з сябе справядзачу пра наяўнасць і стан экзэмпляраў "Берасцейскай Бібліі" ды іншых беларускіх старадрукаў у зборах Кіева, Астрога, Адэсы, Вільнюса, Львова, Мінска... Згадвалася і цікавая акалічнасць: каб скарыстоўваць пратэстанцкую "Берасцейскую Біблію" для патрэб іншых канфесій, ад яе адрывалі аркушы з "выходнымі данымі", як мы казалі б сёння.

"Берасцейскую Біблію" яшчэ называюць Радзівілаўскай. Для "некаранаваных каралёў" Вялікага Княства гэтае шыкоўнае выданне было не толькі праявай дабрачыннас-

ўсё, што друкавалася ў нашай дзяржаве раней. "Берасцейская Біблія" — гэта яшчэ і тэхналагічны прарыў. Адно з наступленняў якраз і датычылася тэмы рэальнага кошту "Берасцейскай Бібліі" для выдаўцоў.

На заканчэнне згадаю даклад дацэнта кафедры грамадска-гуманітарных дысцыплін Маскоўскай школы эканомікі Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Міхаіла Ламаносава Кацярыны Шчарбаковай "З'яўленне Брэста ў еўрапейскай картаграфіі". Наўпрост ён, нібыта, не датычыцца тэмы сумоўя. Але спадарыня Шчарбакова пераканаўча даводзіць, што толькі пасля выхаду ў свет "Берасцейскай Бібліі" горад, адкуль яна родам, трывала замацаваўся на еўрапейскіх геаграфічных картах, — да таго часу Брэст на тых картах то з'яўляўся, то знікаў. Кнігу заўважылі — выданне мела агульнаеўрапейскі розгалас. І, як вынік, ігнараваць такі культурны горад было ўжо нельга. Над гэтым фактам варта задумацца. Сама гісторыя сведчыць: культурныя праекты працуюць на імідж гарадоў, мясцін, краін.

Матэрыялы паласы падрыхтаваў Пётра ВАСІЛЕЎСкі

Эпізод, што стаў падзеяй

Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы, Літаратурны і музычны музей Дзяржаўнай навуковай бібліятэкі ў Банскай Быстрыцы і Літаратурны архіў Славацкай нацыянальнай бібліятэкі ў горадзе Марцін сумесна зладзілі выставачны праект "Славацкія сустрэчы Янкі Купалы". Экспазіцыя разгарнулася ў сталічным Музеі Песняра.

У 1935 Янка Купала ў складзе дэлегацыі савецкіх пісьменнікаў і журналістаў наведаў Славакію, якая на той час была часткай Чэхаславацкай Рэспублікі. Вандроўка мела прапагандысцкі характар: яе мэтай было прадэманстраваць у славянскай краіне росквіт нацыянальных (прынамсі, славянскіх) культур народаў СССР пад сонцам сацыялістычнага рэалізму. Зразумела, што члены дэлегацыі паводзілі сябе вельмі абачліва і прытрымліваліся пратакольных рамак. Але, як прынята казаць, разумным людзям не трэба шмат слоў, каб зразумець адно аднаго. Так было і ў часе сумоўя савецкіх ды славацкіх літаратараў. Ёсць сведчанні, што Купала шчыра цікавіўся асаблівасцямі нацыянальна-культурнага і гаспадарчага будаўніцтва ў Славакіі і, відавочна, параўноўваў тое, што бачыў, з тым, што адбывалася ў той жа час у Беларусі.

культурнага жыцця брацкай славянскай краіны ў гаданы перыяд. Хроніка Купалавай вандроўкі адлюстравана ў славацкіх газетных публікацыях той пары.

Сёння ў святле новых гістарычных рэалій цікавы эпізод з Купалавай біяграфіі паўстае знакавай падзеяй у кантэксце беларуска-славацкіх культурных стасункаў.

На здымках: фрагменты экспазіцыі.

Напрыканцы мая ў вёсцы Вішнева Валожынскага раёна была ўрачыста адкрыта памятная шыльда на месцы, дзе знаходзіўся дом бацькоў Шымона Перэса, дзеючага Прэзідэнта Ізраіля. У імпрэзе бралі ўдзел прадстаўнікі абласной і мясцовай адміністрацыі, Пасольства Ізраіля ў Беларусі, Саюза беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і суполак, арганізацыі "Ліמוד-СНД". Паглядзець на адкрыццё прыйшло шмат жыхароў Вішнева. Была прэса — беларуская і замежная.

Вішнева: месца бацькоўскага дому...

Сярод ганаровых гасцей вылучалася дачка Перэса Цвія Вальдэн. Па прафесіі спадарыня Вальдэн — філолаг. Сябе яна называе дачкой сваіх бацькоў і грамадзянкай свету. На радзіме ж бацькі яна — упершыню.

Шымон Перэс нарадзіўся ў Вішневе 90 гадоў таму. Пражыў тут адзінаццаць гадоў. Мясцовыя старажылы (такіх ужо, на жаль, няма) памятаюць яго як Сёму Перскага. Прынамсі, вішнявец Уладзімір Волкаў (яму 89) згадвае, што калі ён сустракаўся з Перэсам у час прыезду таго на радзіму, дык так і сказаў ізраільскаму Прэзідэнту, якога памятае хлапчуком: "Для мяне

ты — Сёма Перскі". Тады спадар Волкаў па просьбе Перэса падарыў яму групавое фота трэцяга класа мясцовай школы, на якім ёсць ён і будучы Лідар Ізраіля...

Пасля адкрыцця мемарыяльнай шыльды госці накіраваліся да мемарыяльнага знака ахвярам фашызму. Ля знака адбыўся мітынг-рэквіем, былі ўскладзены кветкі.

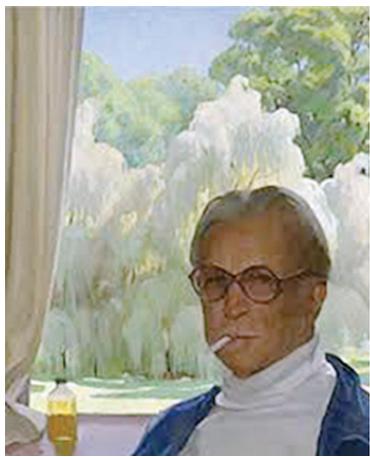
Наш карэспандэнт меў магчымасць пагутарыць з мясцовымі жыхарамі, якія з аповедаў бацькоў ведаюць пра даваеннае Вішнева і гады акупацыі. Так, Тэрэза Рагачэвіч распавядала пра адсутнасць і ў даваенным Вішневе між-

канфесійных і міжнацыянальных канфліктаў. Кожны рабіў сваю справу і не перашкаджаў іншым працаўнікам. Мясцовыя гандляры-яўрэі моцна трымаліся за сваю кліентуру, імкнуліся завязаць з патэнцыйнымі пакупніцкамі сяброўскія стасункі. Калі гаспадар крамы заўважаў на вуліцы чалавека, які калісь да яго заходзіў, дык адразу ж кідаўся да яго з пытаннем: "Ты даўно ў мяне не быў. Што табе трэба?" А даведаўшыся, запрашаў альбо зайсці ў краму адразу, альбо называў дзень, калі патрэбны тавар будзе ў краме. Спадаарыня Тэрэза казала, што ў час, калі ў Вішневе акупанты ўтварылі гета, беларусы не толькі спачувалі пакутам яўрэяў, але і імкнуліся дапамагчы. Напрыклад, доктар Чарнецкі з Багданава хаваў у сябе на сенавале дзвюх яўрэйскіх дзятчынак з гета. Адна з іх цяпер — у Ізраілі, другая — у Новасібірскі.

Наступная імпрэза ўрачыстасцей — адкрыццё ў мясцовым Доме культуры фотавыстаўкі, прысвечанай Шымону Перэсу. Яе вялікі раздзел адлюстроўвае дзяцінства Прэзідэнта Ізраіля і дае ўяўленне пра тое, як выглядала Вішнева ў 20-я гады мінулага стагоддзя.

Заклучны ж акорд — наведанне гасцямі Валожына старых яўрэйскіх могілак, якія захаваліся да сёння.

**П.В.
На здымку: Цвія Вальдэн і іншыя ганаровыя госці Вішнева на месцы, дзе знаходзіўся дом бацькоў Шымона Перэса.**

С. Сорын. Аўтапартрэт.

каб твар мадэлі не ператвараўся ў жорсткую дуэль паміж святлом і ценем.

Хтосьці напісаў, што мастак перадае чужоўнае выяўленне зямнога аблічча. Што ён, вучань Рэпіна, які прайшоў французскую і італьянскую школы, дасягнуў узроўню старых нямецкіх майстроў. Рэзэнзент меў на ўвазе Дзюрэра?

...Савелій пражыў з бацькамі ў Полацку чатырнаццаць гадоў. З гэтага часу пачаў весці самастойнае жыццё. Чаму ён пакінуў родны дом, дакладна не вядома.

ной фарбы знаходзіць разнастайнасць колеру за кошт танальнай распацоўкі. Гэта значыць, галоўным для лобіага мастака-адзіста стала танальнае адзінства. З гэтага пасылу пачыналі сваю мастакоўскую дзейнасць і іншыя вучні Кастандзі — будучыя вядомыя творцы А.Шаўкуненка, М.Грэкаў, І.Бродскі, А.Нюрэнберг, Т.Фраерман, І.Шульга, С.Калеснікаў, П.Нілус, Т.Дворнікаў, С.Фацінскі...

У 1899-м, атрымаўшы медаль, выпускнік Адэскай мастацкай школы Савелій Сорын з выдатнай

цыі. Якраз у гэты час пісьменнік працаваў над п'есай "На дне". Менавіта тут, у Арзамасе, нарадзіліся словы: "Чалавек — гэта гучыць горда!". І тут, у невялічкім пакойчыку аднапавярховага драўлянага дома купчыхі Падсосавай на Сальнікавай вуліцы (цяпер — вуліца Карла Маркса, 17), дзе атабарылася сям'я Пешкавых, студэнт Сорын і стварыў бліскучы партрэт Кацярыны Паўлаўны і Аляксея Максімавіча, ужо "па-еўрапейску знакамітага пісьменніка" (Ленін), буду-

пачатку студзеня 1903 года ён пісаў: "Савелій Сорын ляжыць тут, у бальніцы... Сюды, да мяне, прыехала ягоная нявеста, слаўная дужая дзяўчына... З яе расповеду высветлілася, што... Сорын тэрарызаваў яе. Ён ставіў справу так: выходзь за мяне замуж, а не — дык вось рэвалвер, застрэлюся! Яна ж замуж за яго не спяшаецца, а хоча жыць па-за сям'ёй... Свякі Сорына патрабавалі ў бацькі дзяўчыны грошай на пражыццё, але Сорын сцвярджае, што гэта — без

"La Belle Ligne Сорына пастаіць за сябе..."

Як полацкі юнак узышоў на Алімп мастацтва

(Працяг. Пачатак у № 22 за 2013 г.)

...Уладзімір Маякоўскі, былы кубафутурыст і ідэятворчы праціўнік Сорына, у сваім стылі так адазваўся пра мастака ў 1923 годзе ў артыкуле "Сямідзённы агляд французскага жывапісу": "...Да поўнага цынізму дайшоў Сорын. Партрэт Паўлавай. Сапраўдны куафёр-манікюршчык. Размалёўвае шчочкі, растушоўвае вочкі, паліруе пазногцікі. Раней прыцягвалі шылды — "Цырульнік Жан з Парыжа", зараз, відавочна, прыцягваюць — "Цырульнік Савелій з Пецярбурга". Адмірал Біці загадаў яму партрэт. Недалёка заедзеш туды, дзе густам правіць такі адмірал. Ну і добры быў бы англійскі флот, каб адміралаў для яго падбіраў Сорын..."

Паводле адной версіі — жорстка пасварыўся з бацькам. Па іншай — бацькі самі яго адпусцілі ў "вольнае плаванне" ў пошуках шчасця. Так ці інакш, Сорын спачатку працаваў прадаўцом газет ці то ў Смаленску, ці то ў Туле. Бачылі яго і ў Арле. Самастойна, паралельна з працай, скончыў гімназію і ў рэшце рэшт у 1896-м апынуўся ў Адэсе. Любоў да мастацтва зрабіла сваю справу, і Савелій восенню гэтага ж года стаў вучнем мясцовай Рысавальнай школы (вучылішча). На той час Адэская мастацкая школа была адна з самых прыкметных культурных устаноў ва ўсёй Расійскай імперыі. Перш за ўсё таму, што там настаўнічаў таленавіты педагог і мастак-жывапісец Кірыяк Кастандзі (1852 — 1921 гг., з 1907-га — акадэмік жывапісу). Да таго ж, яшчэ ў лютым 1886 года Савет пецярбургскай Акадэміі мастацтваў прыняў цікавую пастанову, якая прадастаўляла вучням — лепшым выпускнікам Адэскага вучылішча права паступаць у Акадэмію без мастацкага ўступнага экзамену, толькі кожны "абітурыент" павінен прайсці цягам месяца "выпрабаванне" ў гіпсавым класе. І ўсё. Дарэчы, сам Рэпін аднойчы адзначыў, што Кірыяк Кастандзі дае сваім выхаванцам не менш чым любові з педагогаў Акадэміі мастацтва, а ў некаторых адносінах — нават больш. Дадам, што, напрыклад, у 1904 годзе ў Акадэміі займалася 65 чалавек з Адэсы, 45 — з маскоўскіх мастацкіх устаноў, 37 — з Казані ды іншых гарадоў цэнтральнай Расіі, было таксама некалькі чалавек з Паўднёва-Заходняга краю Расійскай Імперыі, у тым ліку наш зямляк Р.Генін.

Такім чынам, да прыезду Сорына ў Адэсу школа непасрэдна падпарадкоўвалася Акадэміі, што для адэскай установы было вельмі спрыяльна, з усіх пунктаў гледжання. Галаўным кірункам навучання была чысцякоўская метадыка работы на базе сінтэзу малюнка і ўласна жывапісу. Трэба сказаць, што моцным бокам школы Кастандзі з'яўлялася, так бы мовіць, "партрэтнасць" усяго адлюстраванага. Дакладнасць перадачы бачанага — непарушная няхільная запаведзь. Менавіта тут Сорын навучыўся ў межах ад-

С. Сорын. "Партрэт жанчыны з лоўчым сокалам". 1930 г.

рэкамендацыяй Кірыяка Кастандзі паехаў у Пецярбург, дзе без усякіх праблем паступіў на жывапісны факультэт Акадэміі мастацтваў (тады гэтая ўстанова ўжо шэсць гадоў насіла назву "Вышэйшае вучылішча жывапісу, скульптуры і архітэктуры пры Імператарскай Акадэміі мастацтваў"). Сорын вучыўся ў натурным класе будучых акадэмікаў — "жанрыста" Івана Тварожнікава і Васіля Савінскага, майстра партрэта і гістарычнага жывапісца. Але найбольшы ўплыў на студэнта аказаў трэці педагог — Ілья Рэпін, які ў год заканчэння Сорыным Акадэміі, у 1907-м, падаў у адстаўку, каб цалкам прысвяціць сябе творчасці.

Акадэмічная вучоба ў Сорына ішла выдатна, ніякіх нечаканасцей не здаралася. Так, будучы на 3-м курсе, у ліпені 1902 года, Сорын скарыстаў канікулы для таго, каб паехаць у горад Арзамас да ссыльнага Аляксея Пешкава (Горкага), які з мая 1902-га бавіў там час з жонкай Кацярынай і пяцігадовым сынам Максімам пад адкрытым наглядом палі-

чага "буравесніка рэвалюцыі". У час сеансаў сюды да Горкага прыежджалі пісьменнікі Л.Андрэеў, Я.Чырыкаў, С.Пятроў (Скіталец), святар Ф.Уладзімірскі. Але стасункі 24-гадовага Сорына і 34-гадовага Горкага хутка перапыніліся зусім нечакана.

А справа была вось у чым. Яшчэ ў Пецярбургу Сорын пазнаёміўся з маладой скрыпачкай Янінай Берсан, дачкой вядомага банкіра і блізкага сябра Горкага — Осіпа Сямёнавіча Берсана. І так здарылася, што Савелій па вушы закахаўся ў прыгажуню! Узаемнасць хаця і атрымаў, але, так бы мовіць, не зусім. Вядома толькі, што Яніна збегла з сямейнага дома ажно ў Жэневу, бо штосьці там, у сямейным клане Берсанаў, здарылася. Словам, уражлівы Сорын ад нераздзельнага кахання нават спрабаваў атруціцца, але выжыў. Аднак спашлюся на самога Горкага, які прымаў вельмі актыўны ўдзел у лёсе гэтай самай Яніны.

У лісце да дырэктара кнігавыдавецтва таварыства "Знание" Канстанціна Пятніцкага на

яго ведама. Тым не менш партрэтныя грошы — 200 р. — аказаліся ў яго разам з метрыкай дзяўчыны, відам на жыхарства і дазвалам ейнага бацькі на шлюб з Сорыным. Дакументы гэтыя я неадкладна адабраў, а дзяўчына сказала Сорыну: "Паміж намі ўсё скончана!..." У пяць уляцеў да мяне Чырыкаў (Яўген Чырыкаў — пісьменнік, сябар Чэхава і Горкага. — Б.К.) і паведаміў, што Сорын выпіў нешта ў яго прысутнасці... Еду ў бальніцу. Там Сорын мне кажа, што прыняў мыш'як... Далі проціяддзе, зрабілі два ўпырскванні ў поласць жывата, і сёння ён, па словах дактароў, можа выпісацца... А вось што з дзяўчынай? Скажаў я сёння ёй пра гэта... Дзяўчына — як сталь. Пабляднела, задрыжала і катэгарычна сказала: "Тым больш, паміж намі ўсё скончана!" Цяпер у мяне задача: уладкаваць дзяўчыну так, каб яна зноў не трапіла ў шчамлёткі сям'і, а Сорына сплявіць адсюль. Ён цяпер упаў у маіх ваках: я — не прыхільнік меладраматычных характараў..."

Згадку пра Яніну Берсан я сустракаў у лістах Вольгі Кніпер да Антона Чэхава і ў лістах самога Чэхава да Кніпер. Так, Вольга Леанардаўна піша Антону Паўлавічу восенню 1903 г.: "...Яніну Берсан я ведаю. Гэта protegee Горкага, яўрэйка, якую ён хаваў у сябе, калі яна збегла з жаніхом, што атруціўся потым. Пра жэнеўскіх студэнтаў мне ўжо казалі — аб прэсьбе даць "Вішнёвы сад". Перадам Яніне, што ты распарадзіўся..."

Справа ў тым, што настойлівая Яніна Осіпаўна пісала Чэхаву з Жэневы, дзе прасіла пісьменніка прыслаць ёй экзэмпляр ні больш ні менш "Вішнёвага саду" для пастаноўкі п'есы сіламі рускіх студэнтаў і курсістак, якія навучаліся за мяжой. Але Чэхаў адмовіў у сувязі з тым, што прэм'ера ягонага новай п'есы павінна адбыцца толькі ў Маскве. А яшчэ я бачыў цікавую фатаграфію: Горкі і Шаляпін на дачы на Махавых гарах, 1903 год. Аўтар здымка — Яніна Берсан... Відаць, была жанчына яшчэ тая...

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

- Экспазіцыі:
- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
 - Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
 - Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
 - Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
 - Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўкі:
- **Стасіс Красаўскас (1929 — 1977 гг.)** (графічныя творы мастака Літвы).
 - **"Партрэты ўладароў і магнатаў Вялікага Княства Літоўскага"** (з музеяў Львова і Луцка).
 - **"Ступіцы паясы"** (са збору Львоўскага музея).
 - Выстаўка **"Подыш Сусвету"**, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння В.Цвіркі.
 - Выстаўка В.Славука **"Начны візіт"**.
 - Выстаўка Д.Раманюка **"Беларусь сінявокая"**.
 - Выстаўка В.Мапышчыца **"Беларусь: у абдымках зорак"**.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянныя экспазіцыі:
- "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
 - Выстаўка адной карціны Адама Шэмеша **"Партрэт Людвіка Кандратовіча (Уладзіслава Сыракомлі). 1854"** (са збору Літоўскага мастацкага музея).
 - **"Аўтапартрэт"** Валенція Ваньковіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён. Тэл.:
507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка В.Паўленка **"Той абрус, што мама вязала"**.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.

МУЗЕІ НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

- Экспазіцыі:
- **"Старажытная Беларусь"**.

- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
 - **"Водбліскі ваеннай славы"**.
 - **"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."**.
 - **"Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска"**.
- Выстаўкі:
- **"Камунальная кватэра"** (з фондаў музея).
 - **"Гістарычная мазаіка"** (выстаўка васковых фігур).
 - **"Скарбы Беларусі"**.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўкі:
- **"Мір стары — Мір новы"** (фотавыстаўка).
 - **"Фарфоравая феерыя"**.
 - **"Вялікае мастацтва рукамі маленькіх людзей"**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул.
Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81, 5 31 96, 2 06 02

- Экспазіцыя ў нясвіжскай Ратушы **"Гарадское самакіраванне Нясвіжа XVIII — 1-й паловы XIX стст."**.
- Выстаўка аўтарскіх лялек Алены Ражко (Палацавы ансамбль, Малая выставацкая зала).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА- МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- Экспазіцыі:
- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Выстаўкі:
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

- Тэатралізаваная экскурсія па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Выстаўка **"Чалавек з крылатай фантазіяй"**, прысвечаная 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Маўра (з фондаў музея і асабістага архіва нашчадкаў пісьменніка).
- Выстаўка **"Якуб Колас і дзеці"**, прысвечаная Міжнароднаму дню абароны дзяцей.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам ролика ў 3D-фармаце.
- Выстаўка **"Славацкія сустрэчы Янкі Купалы"**.
 - Цыкл музейна-педагагічных заняткаў

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА- ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

- Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
- Міжнародная выстаўка мастацкіх галаграм **"Галаграфія-2013. Гомель"**.
 - Арт-праект **"Zabor"** (агароджа цэнтральнага парку).
 - Міжнародная выстаўка дзіцячай творчасці **"Лідзіц"**.
 - Выстаўка, прысвечаная гісторыі стварэння Гомельскага палаца, **"Спасцігаючы палацавыя таямніцы"**.
 - **"Вясновы баль — чароўнае імгненне!.."** (з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея РБ і музея Гомельскага палацава-паркавага ансамбля).

- Вежа палаца
Экспазіцыя:
"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".
- Выстаўкі:
- **"Конны партрэт генерал-фельдмаршала І.Ф. Паскевіча (1874 г.)"** (выстаўка адной карціны з калекцыі Д.Асташонка).
 - **"Радкі, імёны, лёсы"** (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. з кніжнага збору князёў Паскевічаў).
 - **"Класікі беларускага мастацтва"** (выставачна-адукацыйны праект).
- Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:
■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
- Выстаўкі:
- Куток жывых экзатычных рэптлій.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул.
Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

- Экспазіцыі:
- **"Рэлігія і культура ў Беларусі"** (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
 - **"Эпоха. Час. Будынак"** (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).
- Выстаўка:
- Выстаўка **"Фарбы велікоднай радасці"**.
 - Выстаўка творчых работ гродзенскіх мастакоў **"Для чаго патрэбны коткі?.. Коткі патрэбны для дабрыні"**.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул.
Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
 - Выстаўка **"Імя ім — Герой"**.
 - На тэрыторыі музея працуе пнеуматычны цір.
 - **"Музей крыміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА- МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул.
Лерамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

- Пастаянная экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
- Выстаўкі:
- **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
 - **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.
 - Выстаўка адной карціны **"Партызаны"**.
 - **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
 - **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.
 - Турыстычна-пазнавальная праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- Выстаўкі:
- Мастацкая выстаўка **"Праект"**.
 - Персанальная выстаўка Зоі Луцэвіч.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1.
Тэл.: 327 26 12.

- Выстаўка работ скульптараў, графікаў, фотамаістроў, а таксама твораў дзяцей з абмежаванымі магчымаасцямі **"Не такія"**.

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

**НАГАДВАЕМ!
ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ
"КУЛЬТУРА"
НА ІІ ПАЎГОДДЗЕ 2013 г.**

Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.

- з элементамі тэатралізацыі **"Дзядзька Янка, добры дзень!"** для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
- Інтэрактыўная гульня **"У пошуках папараць-кветкі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

- Выстаўкі:
- **"Партызанскі лагер"**.
 - **"Айчыне служым!"**.
 - **"Культура не ведае правінцыі: Вілейшчына"**.

- Старажытнаруская дружная культура ў археалагічных артэфактах **"З кап'я ўскормленыя"**.
- Экспазіцыі:
- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзечу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцеўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА ГОМЕЛЯ

г. Гомель, вул.
Пушкіна, 32.
Тэл.: (8-0232) 74-28-23.

- Экспазіцыі:
- Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX стст.
 - Прагулкі па старым Гомелі.
 - Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.
- Выстаўкі:
- Фотаапараты і фота-тэхніка XX ст. (каля 100 адзінак).

ТЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс.: 334 11 56.

- 9 — **"Тоска"** Дж.Пучыні.
- 12, 14 — **"Лебядзінае возера"** П.Чайкоўскага.
- 10 — **"Вечар старадаўняга раманса ў камернай зале"** (камерная зала ім. Л. Александроўскай)
- 13 — **"Севільскі цырульнік"** Дж.Расіні.
- Вечары сучаснага балета на **Малой сцэне**
- 13 — **"Зала чакання"** А.Хадоскі.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс.: 227 60 81.

- 10, 14 — **"Вячэра з прыдуркам"** Ф.Вэбэра.
На **Малой сцэне**
Канцэртнай залы "Мінск"
- 11 — **"Старомодная камедыя"** А.Арбузава.
- 13 — **"Гендэль Бах"** П.Барца.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.

- 8 — **"Адамавы жарты"** С.Навуменка.
- 10 — **"Дажыць да прэм'еры"** М.Рудкоўскага.
- 11, 12 — **"Тры Жызэлі"** А.Курэйчыка.
- 13 — **"Адэль"** Я.Таганова.

- 14 — **"Бегчы з Эльсінора, або Гамлет навыварат"** В.Панізава.
- БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**
- г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
- 10 — **"Марыца"** І.Кальмана.
 - 11 — **"Бабін бунт"** Я.Пцічка.
 - 12 — **"Мая жонка — ілгунья"** В.Ільіна, В.Лукашова.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 10 — **"Сонейка і снежны чалавечкі"** А.Весьлова.
- 11, 12 — **"Піліпка і ведзьма"** С.Кавалёва.
- 13, 14 — **"Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурчык"** С.Яфрэмава, С.Когана.